Meander

4 - 2017

15de jaargang nr. 4 okt-nov-dec 2017

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

INHOUD EN COLOFON

- 3 Beste natuurvrienden
- 4 Verrassende natuur in Nazareth
- 7 Kwartierhok d3-41-14
- 8 2017, het jaar van onze veldleeuweriken
- 10 Een tuin voor het leven
- 13 Meer blauw op straat in Nazareth
- 14 De terreur van enkele nieuwkomers
- 16 Jacques, reservaataankoper met ervaring
- 18 Met Natuurpunt en Starling naar Spanje
- 19 Kalender
- 23 Paddenbroek op de schop
- 24 Met NP Schelde-Leie op reis in 2018
- 25 Boksende haas tegen bruine kiekendief
- 25 Bloemen in onze wegbermen
- 26 En nog een mierenverhaal
- 27 NP Herzele op zoek naar kriebelbeestjes
- 28 Naar Hoge Kempen en Sint-Pietersberg
- 29 De Wijze
- 30 NP expeditie - editie 2
- 31 Kerkuil in de lift in Maarkedal
- 33 Kijkers voor kijkers
- 34 De Mediawatcher
- 37 Afscheid van Jean De La Fonteyne
- 37 Boekbesprekingen
- 39 We delen in de rouw van
- 39 We delen in de vreugde van

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Natuurinbreuken? Bel: 09/276.20.00 of natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
T.: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap

Je wordt lid door 27 euro te storten op rek: BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.
Zij verzorgen de ledenadministratie van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van Zwalmvallei.
Ledenadministratie Zwalmvallei: Koen Gintelenberg, Poorterij 15, 9660 Brakel, 055/60.45.21, koen.gintelenberg@telenet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruishoutem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

www.vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen

Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
Dirk Criel 055/45.66.10

Websites

jan.francois@telenet.be
http://www.facebook.com/np.vaplus
www.vlaamseardennenplus.be
http://issuu.com/vlaamseardennenplus/docs

Afdelingen

• Deinze Zulte
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Groot Zingem
Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
• Herzele
Mieke Dennequin 0473/95.74.02
Mieke.Dennequin@gdfsuez.com
• Oudenaarde *plus*
Alexander Van Braeckel 0473/854562
alexander.tine@telenet.be
• Ronse
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Schelde-Leie
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@telenet.be
• Sint-Lievens-Houtem
Erwin Declercq 09/282.06.70
erwin.declercq@hubkaho.be
• Vlaamse Ardennen
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Zwalmvallei
Jan François 09/361.03.00
jan.francois@telenet.be

Kernen

• Rondom Burreken
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@telenet.be
• Werkgroep Bos t'Ename
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be

Werkgroepen

• Invertebraten (Lampyris)
Gerda Achtergaele 055/60.35.09
g.achtergaele@telenet.be
• Paddenstoelen
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Planten
Henk Coudenys
coudenys.henk@belgacom.net
• Vogels
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
• Zoogdieren
Dirk Criel gsm: 0475/45.05.34
dirkcriel@skynet.be

Reservaten met projectnummer

Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:

• Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
• Bois Joly 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
• Bos t'Ename-Volkegembos 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
• Bovenlopen Zwalm 6142
Heidi Demolder 055/42.16.45
heidi.demolder@inbo.be
• Burreken 6602
Dirk Criel
dirkcriel@skynet.be
• Duivenbos 6632
De Neve Johan 054/50.18.59
natuur.herzele@scarlet.be
• Feelbos-Kalkoven 6185
Lucien Vanden Daele
055/38.70.54
• Grootmeers 6650
André Vandecapelle
0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
• Heurnemeersen 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
• Kordaelbos 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
• Langemeersen 6076
Alexander Van Braeckel
0473/85.45.62
alexander.tine@telenet.be
• Leiemeersen van Astene en Bachte 6109
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Maarkebeekvallei 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Middenloop Zwalm 6160
Chris Nuyens
chris_nuyens@telenet.be
• Munkbosbeekvallei 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
• Nukerkebos-Bosheide 6641
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Paddenbroek 9401
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
• Parkbos-Uilenbroek 6136
Dominiek Decleyre
dominiek.decleyre@gmail.com
• Perlinkvallei 6204
Vincent Decroock 0498/10.95.39
vincent.decroock@proximus.be
• Pyreneeën-Tombele 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Rooigembeekvallei 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
• Vuilbroek 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Wijmier 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Vallei van de Zeverenbeek 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik1@gmail.com

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*..

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot (zie ook onder 'lidmaatschap')

Redactie

• Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
• Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
• Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik1@gmail.com

Kalenderverantwoordelijke

Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@telenet.be

Verzending Meander

Arsène en Yvette Benoot 09/386.38.95;
arsene.benoot@skynet.be.

Kaftfoto: slijmzwam *Lycogala epidendrum* of 'blote-billetjes-zwam' door Walther De Munter

Lay-out: Jo Buysse.

Oplage: 3600

Druk: Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Verrassende natuur in Nazareth

Gilbert De Ghesquière

Tweemaal per jaar organiseert de Milieuraad van Nazareth een milieuplatform. Op 11 mei 2017 werd het thema 'groenbeleving' onderbouwd met een toelichting bij het groenbeheer tijdens een wandeling door een woonwijk (Marcel Peeraer), een uiteenzetting omtrent de nieuwe provinciale aanpak in Hospicebossen en naburige stadsbossen (Mark Alderweireldt) en een zoektocht naar het antwoord op de vraag: "Is er nog ruimte voor natuur tussen woonwijken en maïsakkers?", met als werktitel: "Wilde flora in de rand van ons voortrazend bestaan". *Wat hieronder volgt is* ***het eerste deel*** *van de grondtekst voor de presentatie op het milieuplatform.*

1. Nazareth en Eke vandaag

De 'ouwe garde' herinnert zich nog wel het liedje van Wim Sonneveld over het dorp uit zijn jeugd... over een kar die ratelt op de keien... een zandweg tussen koren door... het vee, de boerderijen... en de hoge bomen langs het tuinpad van zijn vader: "ik was een kind en wist niet beter, dan dat het nooit voorbij zou gaan".

De rustieke boerendorpjes 'Nazarette' en 'Eecke' moesten het veld ruimen voor alsmaar uitdijende nieuwbouw. Zandwegen werden steenwegen, het geratel werd gebrom en geraas, en er kwam een oorverdovende snelweg die nooit eens een oog dicht doet. Voor veldbloemen is er in het veld geen plek meer, die verzamelen zich noodgedwongen in alsmaar smaller wordende bermen. Er liggen nog veldwegen, maar in Nazareth was er teveel landbouwverzet om ze tot een wandelnetwerk van trage wegen samen te vlechten. Er wordt geen koren meer verbouwd, uitzonderlijk nog wat 'triticale', en zo nauw in het gelid dat er geen echte, blauwe korenbloem meer tussen past. Hier en daar heeft een landbouwer geëxperimenteerd met een bloemenakker: een smalle, gesubsidieerde akkerrand, ingezaaid met bonte cultivars van korenbloemen en dies meer, waar bijen en hommels konden bijtanken. Maar dank zij intens lobbywerk mogen de boeren er nu grassen inzaaien en oogsten, samen met de subsidie, zodat ook de cultivars asiel moeten zoeken in de marge van velden en wegen.

Er staat nog vee in de wei, maar bijna onmerkbaar worden runderen vervangen door paarden, of wordt de wei gescheurd voor een akker, die keer op keer wordt ondergedompeld in een penetrante nevel van mysterieuze chemicaliën. Veldleeuweriken vliegen in de lente haastig Nazareth voorbij. Maar zie, tussen de regelrechte aardappelrijen probeert een dappere gele kwikstaart een familiebedrijfje op te starten. Voorlopig nog.

Want ook de muren van maïs zijn in hun bestaan niet zeker. Hier wordt een bedrijventerrein uitgebreid, en daar, en ook ginds nog, verschijnt de ene na de andere woonwijk. Dat heet vooruitgang. Velden verdwijnen, boerderijen worden gesloopt en reïncarneren tot schaamteloze villa's, met Porsche, zwembad en 'room for a pony'. De betonstop is in ons landje nog heel erg veraf...

Verlaten boerderij in Nazareth *foto: Jo Buysse*

2. Wat is 'groen'?

Gazon is groen (als het niet uitdroogt), een buxushaag is groen (als ze niet wordt opgepeuzeld), maar met 'groen' bedoelen we liever 'natuurlijk groen', de 'wilde flora' die spontaan groeit tussen stoeptegels en langs veldwegen, de bloemen in de berm, het onkruid langs het tuinpad. De hoge bomen, die vader vanaf dat pad kon zien staan, passen niet 100% in dat plaatje: het waren waarschijnlijk Canadapopulieren, snelgroeiers die werden aangeplant om binnen de generatie van de aanplanter toch nog iets op te brengen op geen al te kostbare bodem. Canadapopulier is de verzamelnaam voor een reeks kruisingen tussen de inheemse zwarte populier en de Noord-Amerikaanse zwarte populier, en werd in de 18e eeuw ergens in Frankrijk voor het eerst in elkaar geknutseld. Toch is die halve exoot onmiskenbaar 'groen', behalve bij

het uitlopen, want dan tovert hij oranje blaadjes uit de knoppen. En omdat hij zijn nuttigheid in landschap en economie heeft bewezen beschikt hij ook over 'goede papieren'.

Japanse duizendknoop *foto: Gilbert De Ghesquière*

Maar wat met de Amerikaanse vogelkers, de Japanse duizendknoop, de straatwolfsmelk? Alle drie zijn het echte exoten, al zal de impact van de laatste, met zijn tien millimeter hoogte, waarschijnlijk eerder bescheiden blijven. De Japanse duizendknoop werd als tuinplant ingevoerd, maar kruipt waar hij niet gaan kan, langs waterlopen, veldwegen en in natuurgebieden.

Nu is er in Nazareth weinig natuurgebied. Wanneer we de Hospicebossen even buiten beschouwing laten (daarvoor werd intussen een bosbeheerplan goedgekeurd), telt de gemeente één piepklein natuurreservaat, gelegen aan de Schelde, tussen het waterzuiveringstation en de Waterratstraat (Sluis): 'Scheldekant'. Het wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur & Bos, dat een heroïsche maar bij voorbaat verloren strijd voert tegen de Japanse overmacht.

Het aantal soorten tuinplanten dat sinds de Romeinse invasie in onze streken van over de hele wereld werd ingevoerd lijkt ontelbaar, maar dat is natuurlijk niet zo. Wanneer we ons beperken tot de 'vaatplanten' (dus met uitsluiting van wieren en mossen) schat men het aantal soorten momenteel op op meer dan 300 000. Die zijn in de loop van vele miljoenen jaren geëvolueerd uit soorten die intussen voor het grootste deel weer uitstierven. De 'Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels Gewest' telde in 2004 1361 taxa (vnl. soorten, maar ook een aantal ondersoorten). Daarvan worden er een 260-tal bestempeld als 'neofyten': die werden na 1500 geïntroduceerd. Sommige daarvan zijn intussen volop 'ingeburgerd'. Zo bijvoorbeeld harig knopkruid, een algemeen akkeronkruid dat misschien al 500 jaar geleden met maïs of aardappelen kwam aanvaren uit Midden- of Zuid-Amerika.

Van de 1151 'archeofyten' of 'oude soorten' zijn er sinds 1972 56 niet meer teruggevonden. Een goede 630 taxa is 'momenteel niet bedreigd', de rest is in het beste geval 'zeldzaam'.

De informatie, afkomstig uit waarnemingen van botanisten (vooral vrijwilligers) wordt bijgehouden door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Sinds 1972 gebeurt dat per 'kwartierhok', d.w.z. per vierkante kilometer. Een menselijk wezen kan de afstand van één kilometer in een kwartier afwandelen. Een botanist heeft daar, gewapend met flora en loep, wat meer tijd voor nodig. Die waarnemingen worden opgeslagen en zijn terug te vinden in de Florabank, een online databank. De oudste noteringen dateren van 1792, maar voor 1972 rekende men met 'uurhokken', van 16 vierkante kilometer. In onze regio heeft de plantenwerkgroep van (Wielewaal) Natuurpunt de laatste tientallen jaren vele duizenden waarnemingen 'gestreept' (men gebruikt een 'streeplijst'). Sommige kwartierhokken tellen meer dan 300 wilde of 'verwilderde' soorten. Nazareth telt 58 kwartierhokken (sommige, aan andere gemeenten grenzend, onvolledig).

Harig knopkruid *foto: Gilbert De Ghesquière*

3. Generalisten en specialisten

Maar maakt het nu iets uit of het groen in onze omgeving als 'archeofyt' of 'neofyt' bestempeld wordt? Als het maar groeit en bloeit, en zich (na een inburgeringscursus) een leefbaar plekje verovert?

We vragen het aan een expert: mevrouw *Apis*

mellifera, beter bekend als die goeie ouwe honingbij. Ze is niet helemaal objectief, want ze leeft al eeuwen lang in een mierzoete relatie met het mensenras. Ze vertelt ons dat het haar niet uitmaakt of ze nectar haalt uit de bloesem van een aangeplante perelaar, of van in het wild opgeschoten eenstijlige meidoorn. Maar (en ze zoemt onheilspellend)... uit een gladgeschoren gazon kan ze geen honing persen, en ze heeft de pest aan gifmengers die overal hun dodelijke sporen achter laten. Wat ze er niet bij vertelt is dat ze alleen maar kan overleven wanneer ze met kennis van zaken verzorgd wordt, door imkers die waken over haar gezondheid, en parasieten en andere belagers uit de weg helpen ruimen.

De honingbij kon zo'n vruchtbaar verbond smeden met de mens, omdat ze behoort tot het ras van de generalisten, die niet al te kieskeurig zijn voor wat hun huisvesting betreft, en zich kunnen voeden met stuifmeel en nectar uit een ruime waaier van plantensoorten. Tot nu toe is er geen enkele imker die een contract heeft afgesloten met *Andrena hattorfiana*, beter bekend (of onbekend) als de beemdkroonbij = knautiabij. De naam verraadt al dat deze zandbij deel uitmaakt van het gezelschap van de specialisten. Een bezoekje aan www.wildebijen.nl

St-Jansvlinder op beemdkroon foto: G. De Ghesquière

leert ons dat deze kniesoor vrijwel uitsluitend vliegt op beemdkroon (*Knautia arvensis*), en dat in Nederland het verspreidingsgebied overeenkomt met "het voorkomen van dit gewas o.a. in Zuid-Limburg en enkele bloemrijke oevers van de Maas, Rijn en Schelde. Het achteruitgaan van beemdkroon, de drachtplant, vormt de grootste bedreiging voor de knautiabij. Duifkruid (*Scabiosa columbaria*) bloeit iets te laat om een goede vervanging te zijn." Beide planten zijn soorten uit de kamperfoeliefamilie.

radialis
duurzame warmte

Finse speksteenkachels, kachels in gietijzer, buitenhaarden, vuurkorven en accessoires

Radialis schenkt 1% van de nettowaarde van uw aangekochte kachel aan Natuurpunt
Niet cumuleerbaar, mits voorlegging van deze advertentie.

Geraardsbergsesteenweg 76a • 9860 Oosterzele
T: 09 278 87 66 • info@radialis.be
WWW.RADIALIS.BE

De knautiabij vliegt ook rond in Vlaams-Brabant en in Vlaams Limburg, en daar nijpt precies hetzelfde schoentje: ze is gebonden aan het voorkomen van een paar soorten planten. In ons landje bloeit beemdkroon in die oosterse regio's, maar blijkbaar niet massaal genoeg om *Andrena hattorfiana* tevreden te stellen. In onze gemeente staan er ook enkele exemplaren, onder andere langs het smalle spoorwegfietspad tussen Veldstraat en Leytjesstraat in Eke. De bloei in juni valt precies samen met de eerste maaibeurt, en de plantjes hebben net genoeg gespaard om in september nog eens te bloeien, en bij de tweede maaibeurt opnieuw te sneuvelen. Dat houden ze niet vol (op 13 juni 2017 gingen ze opnieuw voor de bijl, ondanks gemaakte afspraken). Hopelijk heeft het knautiabijproject in Vlaams-Brabant (samenwerking Provincie + Natuurpunt) meer succes.

Tot zover dit eerste deel; het vervolg komt in het januarinummer 2018.

Kwartierhok d3-41-14

Gilbert De Ghesquière en Jo Buysse

Vier jaar geleden inventariseerden we in onze omgeving voor het eerst een paar kwartierhokken (= 1 km²) voor de floradatabank. De hokken die we tot nu toe bezochten liggen meestal binnen fietsafstand: Nazareth en Eke, Asper en Lozer. In 2017 kozen we twee hokken uit in Eke: het 'semi-urbane' kilometerhok d3-41-31 (met 'Schrijverswijk', Parkwijk, Biestenwijk en Kouterwijk; 160 taxa sinds 1972) en het semi-rurale d3-41-14 (met daarin centraal gelegen het Robert Orlent watervlak, ook gekend als de Tweelingputten of de Integravijver; 153 taxa sinds 1972). Een 'taxum' kan een soort zijn, een ondersoort of variëiteit, of zelfs een 'soortengroep' indien determinatie op soortniveau niet mogelijk blijkt.

Omdat we ons niet ver verplaatsen, kunnen we tussen eind maart en begin oktober zo'n kwartierhok grondig verkennen. Vinden we ergens een vreemd rozetje, dan keren we later terug, wanneer het plantje bloeit of in zaad komt. Met de flora en een loep ontfutselen we het vroeg of laat zijn of haar identiteit.

Op 16 maart 2017 maakten we voor het eerst kennis met hok d3-41-14. Tot nu toe noteerden we meer dan 300 taxa, het dubbele van wat er tot nu toe

Witte munt waarop oranje zandoogje en gewone tandkaak (spin) foto: Gilbert De Ghesquière

'gestreept' werd. Van de 153 vroeger genoteerde blijven er een dertigtal vermist: akkersoorten zoals oot en korenbloem, en water- en oeverplanten zoals gekroesd en tenger fonteinkruid, borstelbies, moerasandijvie, kruipkattenstaart, rode waterereprijs en goudzuring, misschien opgeschreven toen de Tweelingputten nog jong waren, met modderige oeverstroken en overgangen tussen nat en droog. Nu zijn de oevers verstevigd met bouwafval, om de golfslag van de waterskiboten te temperen. Maar precies daar vonden we soorten die de vorige generatie strepers niet te zien kregen, zoals mattenbies en kleine lisdodde. Op de grazige oeverstroken groeit witte munt uitbundig, en her en der, waar de vissers hun auto's parkeren, verschenen tengere orchideeën (rietorchis x bosorchis).

We hadden ook pech dit jaar. Door wegen- en rioleringswerken waren er graafwerken in Bosstraat, Nieuwe Bosstraat, Korte Bosstraat en Weefstraat, waardoor de vegetatie van bermen en opritten weggerukt werd. Een brede grazige berm naast

Rietorchis x bosorchis foto:Jo Buysse

een veldweg verdween toen het asfalt plaats moest ruimen voor een nieuw fietspad van hagelwit beton, parallel aan de N60. Maar “elk nadeel heb z’n voordeel”: in de nazomer verscheen op de kale bermen een kranige pioniersvegetatie, het leek wel een leerpad voor amateurbotanisten. Als waren ze door monniken in een plantentuin naast elkander neergepoot, vochten mel-, stippel-, korrel- en rode ganzenvoet om een plekje in de kale bermen. Ze werden er geflankeerd door Europese hanenpoot, pluimgierst plus knopige én viltige duizendknoop, afgewisseld met violet aangelopen exemplaren van doornappel (var. Tatula).

Driebloemige nachtschade foto: G. De Ghesquière

Langs de Weefstraat, die over heel de lengte werd opengebroken, verschenen op de opgewoelde zavelige ondergrond brandpastinaak, postelein, zegekruid, tomaat en zowaar zelfs driebloemige nachtschade (tussen soorten die we eerder al opnoemden). Het pluisloze zaad kan niet meeliften op de wind. Zou het kunnen dat hier door de graafwerken oude zaadbanken werden aangeboord? Of zorgt het heen- en weergerij van graafmachines voor de verspreiding? Driebloemige nachtschade komt meestal voor in (kalkrijke) duinen en industrieterreinen in het kustgebied. Soms verschijnt ‘verrassende natuur’ in het spoor van de grenzeloze graafeconomie.

Regelmatig rondtoeren in een florahok levert niet alleen mooie waarnemingen op, maar ook (doorgaans) interessante ontmoetingen met bewoners (die nog kunnen vertellen hoe het er vroeger was) en met immigranten, zoals anderstalige loonwerkers op het veld, of wegenwerkers die een put graven voor een ander. Maar dat is weer een ander verhaal

2017, het jaar van onze veldleeuweriken

Norbert Desmet.

In vorige Meander was de berichtgeving kort, de leeuweriken zaten in de broed- en jongenperiode en dan volgt de rui: meestal is er dan weinig te melden, de stilte van het najaar daalt reeds in september over de kouters. Stilte, inderdaad want dit jaar was midden augustus alle graan al ‘binnen’ en dat is vroeg en het najaarsgeweld in de maïs moet nog komen. Steeds meer tuinbouw dient zich aan, plaatselijk hectaren boontjes en ajuinen, maar ook nog steeds suikerbieten die in deze periode onderkomen en voedsel (bladluizen) bieden aan akkervogels. Er waren nog enkele zangposten in augustus maar vanaf september verstillen die ook op een paar uitzonderingen na bij mooi weer.

Goed gecamoufleerde veldleeuwerik f: Paul Vandenbulcke

Hoe heeft de veldleeuwerik het er dit jaar bij ons van af gebracht? Zo te zien nog niet zo heel slecht: er blijven blijkbaar een paar goede gebieden over zoals op de kaarten op blz. 9 is te zien. Meestal zijn het de grotere akkergebieden op de hoge kouters (Horebeke, Mater), tussen de bossen en de valleien (Kluisbergen, Petegem) en in het interfluvium tussen Schelde en Leie (Wannegem, Heurne), die nog wat concentraties aan broedvogels tonen, zoals wat verwacht ook. Euforisch moeten we daarbij niet worden, want vergeleken met de jaren ‘70 tot ‘90 is de afname zeer groot, ten andere zoals in de meeste West-Europese landen (soms daar tot 90%). Mooie kansen op ‘meer dan 1 zangpost’ waren er

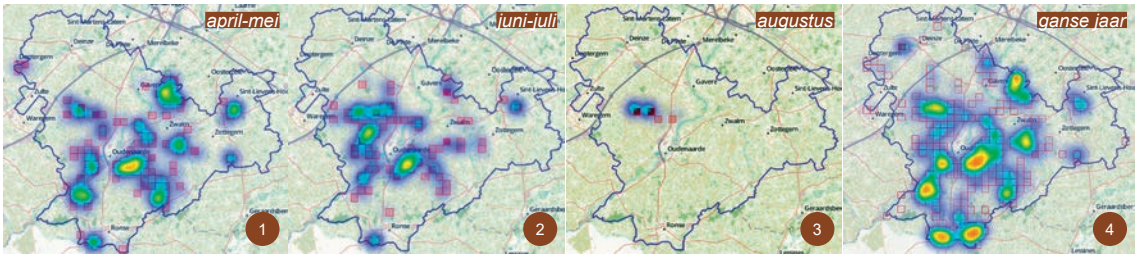

bv. te Kluisbergen op onze akkervogelteldag in het weekend van 6-7 mei met daar in de akkers een tiental zangposten.
Op de kaarten zien we de dichtheden, telkens per 2 maanden: april-mei en juni-juli (hotspotkaarten1 en 2) en de duidelijk schaarser wordende waarnemingen in augustus (kaart 3). Als we het ganse jaar oproepen (kaart 4) dan zien we duidelijk de kerngebieden voor de soort in ons werkingsgebied.

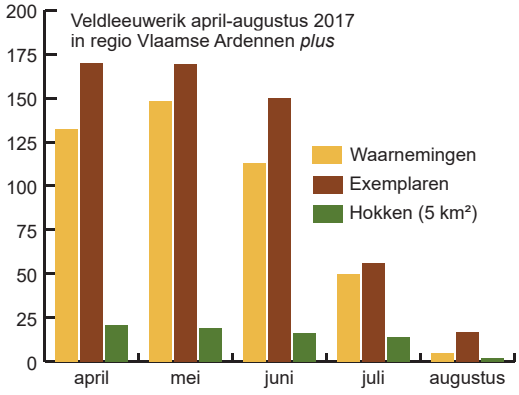

Belangrijk is bij het waarnemen hoe de soort op de vernieuwde landbouw reageert: op andere teelten (lust de leeuwerik ajuinen bv. of heeft hij in die behandelde velden niets te zoeken), veel grotere oppervlakten van eenzelfde teelt, spuit-, maai- en mestbeurten, de gigantische maïsvelden, de alomtegenwoordige kraaien… en dit het jaar door! Vroeger waren er de stoppels als toevlucht, nu kan dat niet meer. Maar zo waren er verleden najaar en winter waarnemingen van groepen leeuweriken op de later geoogste dorsmaïs, een nieuwe trend? Het meest zullen we komende maanden de wintergroepen zien verschijnen op de blote kouters waar wintergranen hun opwachting maken en op de resten van suikerbieten en gebroken stoppels met wat fris groen, voor zover dat nog voorkomt. Steeds meer gaat immers een groot % van de akkers een doods aspect uitstralen, doodgespoten door de boer in zijn 'gedwongen' zoektocht naar steeds meer opbrengst. Boeiend ook wanneer jullie de eerste groepen zien verschijnen op de akkers: de plaatselijke broedvogels en hun jongen hebben nu al kleine groepjes gevormd in verdediging allicht tegen rovers allerhande: in ons gebied her en der groepjes tot 10 vogels. Waar de broedpopulatie groter is, zijn er eind augustus al groepjes van 30/40 (bv. in de Argonne).

Steeds weer boeiend in de komende maanden is de trek, ook van de veldleeuwerik. Op de trektelposten kunnen soms hoge aantallen dagtrekkers genoteerd worden, maar niet te onderschatten is de nachttrek. Zoals zo dikwijls zijn het de vogelringers die daar meer zicht op hebben en nachtvangsten zijn steeds boeiend, niet alleen vanwege de aantallen maar vaak ook van de bijvangsten, soms van uilen. Zoals overdag blauwe kiekendief en torenvalk wel eens een leeuwerikje op het menu plaatsen zo doen de uilen dat ook 's nachts, ofwel mee volgend op trek, zoals we van bv. de velduil kunnen verwachten ofwel aangetrokken door de leeuwerikenlokroep van de ringers, waardoor kerkuil en ransuil al eens in de netten belanden.

En dan de voorlaatste vraag: kunnen we de leeuweriken helpen?
Met goedbedoelde akkervogelvoedergewassen zal dat allicht minder zijn. Dat werkt voor gorzen en kneutjes maar de veldleeuwerik blijft een soort van open veld, van de open kouter, een soort die meest op de grond foerageert. Vanuit Groningen, mekka van akkervogelstudies, komt de recente melding dat voor het winterhalfjaar overblijvende, ongebroken stoppels een oplossing kunnen bieden. Daar blijven soms nog wat graankorrels maar vooral kiemende zaden en kruiden een belangrijk voedsel. Om diverse redenen mag dat echter niet meer bij ons en dat zullen veel akkervogels geweten hebben, denk ook maar aan de ringmus. Dus de vraag is prangend:

Boerenbond en co en VLM, als je vergroening in jullie bedrijfsplannen en reclame moet (ver)dragen, ijvert dan ook voor hier en daar een blijvende stoppel tot in het voorjaar, het mag ook iets meer natuurlijk, en de VLM ondersteunt meerdere andere maatregelen!

In de broedtijd experimenteerde men al zonder veel succes met leeuwerikenvlakjes (niet bezaaide blokjes in graanvelden) om het nestelen te bevorderen, maar waarschijnlijk zouden daar biodiverse randen voor erosiebestrijding en tijdelijk braakliggende percelen een betere uitkomst kunnen bieden. Eigen ervaring: een landbouwer laat een wachtperceel onbewerkt liggen om, weeral, die boontjes te zaaien eind juli. In de maanden daarvoor zagen we die velden spontaan wat verruigen. Ja, met onkruid, waarvan echter tussen de boontjes niets meer te zien was. Maar in die tussentijd zagen we er voedselzoekende kieviten en kieviten met jongen, veldleeuweriken, patrijzen en zelfs een paar geelgorzen en ringmussen, ijverig pikkend aan de vogelmuur, paarse dovenetel, grassen, kruiskruid enz. en vrijwel dagelijks de torenvalk uit de buurt. Waar wachten we toch op… het zal niet **de** oplossing zijn maar misschien een brug naar een tijd waar Europa en zijn leiders iets echt voor de natuur kunnen/willen doen in boerenland en ondertussen een kans bieden aan soorten om te overleven.

En de laatste vraag: willen jullie deze winter eens de laarzen aantrekken en soms eens door het veld gaan wandelen en een akkergebied eens van nabij opvolgen, goed voor de fysiek, goed om soorten te zien zoals veldleeuwerik, maar ook soms boomleeuwerik, graspieper, patrijs, rietgors en wie weet wat allemaal meer. En met open oog voor hoe landbouw met natuur beter kan samengaan misschien, gericht vogels kijken kan immers leerzaam zijn. En wie weet ook een voorstel tot vogel van het jaar 2018, af te leveren bij de vogelwerkgroep.

LE ROY RINASSUR BVBA

Crelan

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Een tuin voor het leven

Ronny De Clercq

Ronny De Clercq woont sinds een dertigtal jaren in Schorisse, nabij het Burreken. In een driedelige tuin van samen een ruime hectare krijgt de natuur er de ruimte en vinden insecten, vogels, planten en al wat leeft een veilige haven. In een reeks artikeltjes deelt hij zijn ervaringen, gedachten en gefilosofeer in een natuurtuin in het hartje van de Vlaamse Ardennen.

De menselijke maat overstijgen

De lange, droge zomer is aan het uitbollen, het orkaanseizoen is al flink op gang. De zomervakantie herinneringen deemsteren weg...
We gingen de voorbije zomer niet naar Spanje, 40°C is net iets te veel voor ons. Trouwens, in onze tuin maten we ook wel eens 36°C, maar de rode lijn doorheen heel het voortschrijdende jaar zal toch wel de grote droogte zijn.
Hier op onze berg zitten we blijkbaar op een van de droogste plekken van de regio. Het laat zich ook merken in de bronbeekjes die normaal rondom onze heuvel ontspringen. Vele liggen droog, voor 't eerst sinds mensenheugenis. De Krombeek, die door het hartje van het Burreken zou moeten klateren, is niets meer dan een sijpelbeekje begin september. Zal 2017 de geschiedenis ingaan als dat uitzonderlijk droge jaar? Of wordt het het eerste van vele droge jaren,... de klimaatveranderingen...
Door niet naar Spanje 'te moeten', hadden we drie weken vrij! Drie weken die onder andere met een reeks bezoeken aan oude tuinen en arboreta werden ingevuld. En natuurlijk hebben dergelijke expedities ook invloed op onze eigen tuinen.

Een van de eerste vondsten, was plantgoed van Wollemia nobilis, de Wollemia-den, een primitieve 'naaldboom' die pas een goeie 20 jaar geleden ontdekt werd in het Wollemi Nationaal Park nabij Sydney, Australië. De Wollemia ziet er eigenlijk helemaal niet uit als een den, eerder als een soort varen of iets palmachtig. Voor 20 jaar was deze soort alleen bekend van 200 miljoen jaar oude fossielen. Het is dus werkelijk een levend fossiel, schijnbaar onveranderd blijven voortbestaan doorheen de tijden. Na 140 miljoen jaar in de wereld der dinosaurussen

Wollemia nobilis, een jonge boom in Vlaamse bodem

gegroeid te hebben, zo'n 65 miljoen jaar geleden het grote uitsterven overleefd, de ijstijden zien komen en gaan,... Een soort die ooit grote delen van onze planeet begroeide, die lokaal uitstierf, maar op het afgesplitste Australische werelddeel bleef voortbestaan, tot het in dit uitdrogende continent nog slechts in één iets vochtiger kloof ingesloten geraakte. De Wollemi-kloof, omgeven door een voor de Wollemia onherbergzaam land. Als uiteindelijk ook de Wollemi-kloof zou zijn uitgedroogd voordat een mens de soort daar had ontdekt, dan was deze oeroude boomsoort geheel van de aarde verdwenen...

Veel scheelde het nu ook al niet, niet meer dan een honderdtal exemplaren groeien er nog in het wild, sommige zijn vermoedelijk meer dan 1000 jaar oud.

Het is de gewone gang van zaken, met het veranderen van de klimatologische omstandigheden worden soorten gedwongen zich aan te passen of te verhuizen. Verhuizen is altijd het gemakkelijkste, op voorwaarde dat er aanpalende uitwijkmogelijkheden zijn, geschikte leefgebieden die bereikbaar zijn voor de betrokken soort. De Wollemia heeft nu duidelijk geen uitwijkmogelijkheid meer, omdat de enige plek waar ze nog leven, omgeven is door een onoverbrugbaar dor gebied. Hetzelfde doet zich hier bij ons ook voor, denk bijvoorbeeld aan de vuursalamanders in onze bronbossen, die zullen niet migreren over landbouwakkers die de bronbossen omgeven. Onze soort speelt veelal een cruciale rol, zowel bij het veranderen van milieuomstandigheden, als bij het verhinderen van migratie naar nieuwe geschikte gebieden.

Met de komst van onze soort op Australische bodem, installeerde de mens er een brandcultuur, bos en kreupelhout wordt weggebrand om plaats te maken voor meer grasland, waar meer jachtwild op te vinden zal zijn. Het verdwijnen van bos werkt het uitdrogen van het land in de hand, in Australië is dat dus al duizenden jaren aan de gang. Hetzelfde deed en doet onze soort trouwens overal waar we kwamen en komen. Ook het Europa na de jongste ijstijd heeft dit lot ondergaan. Als wij verantwoordelijk zijn voor het verdwijnen van zoveel oude natuur, dan dragen we ook een verantwoordelijkheid voor het redden van zoveel mogelijk oude soorten.

Ondanks het gegeven dat de Wollemia nu haast uitgestorven is in het wild, blijkt het verder een

BIO SHOP

De Zonnebloem

Al meer dan 25 jaar vind je bij ons alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek,
massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 e-mail: oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

bijzonder geharde soort te zijn, die zelfs best flink wat vorst kan verdragen. Humus en niet al te nat, het is een typische bossoort, dat zijn de vereisten. Dat deze oeroude boomsoort veel meer koude kan verdragen dan op die plek daar nabij Sydney, heeft alles te maken met de voorgeschiedenis van de soort, die ettelijke ijstijden overleefde. Dat ze nu in een doodlopend straatje, of beter kloof is terechtgekomen, is puur pech. Al moeten we toegeven dat het feit dat de soort al 200 miljoen jaar op aarde leeft, toch vooral bewijst dat de Wollemia veel geluk heeft gehad al die tijd. En nu weer, want net op tijd gevonden door de tuinierende mens, is de Wollemia opnieuw begonnen aan een wereldwijde verspreiding!
Enfin, ze zijn dus nog in opkweek in potten, mijn eigen planten, maar over enkele jaren zullen er allicht dus ook Wollemia-dennen in onze tuin groeien, terug na hoeveel miljoenen jaren?
Een voorbeeld van hoe de mens ook toch wel iets goeds kan doen...

Bomen verzamelen is een verslaving en daarin sta ik ook niet alleen, denk aan de vele arboreta. Deze zomer bezochten we in Normandië een van de oudste arboreta in Harcourt.
In 1802 kocht de Picard Louis-Gervais Delamarre een vervallen kasteeldomein, waar hij zich terugtrok na een succesvolle carrière in de rechten. Hij verdiende goed aan het succesvol verdedigen van welstellenden die dreigden hun gronden geconfisceerd te worden door de staat, maar nadat hij voor een tweede keer ternauwernood zelf aan de guillotine ontsnapte, hield hij het voor bekeken.

Omstreeks 1800 kende de mate van bebossing in Frankrijk een dieptepunt. Bosbouw was onbekend, men pleegde gewoon roofbouw, met alle nefaste gevolgen. (Heidevelden zijn daar nog overblijfselen van!) Delamarre keek verder dan zijn tijdgenoten en beplantte zijn 300 hectare groot domein opnieuw met bomen en maakte een planning om deze op een duurzame manier de oogsten, zonder het bos opnieuw te laten verdwijnen. Hij schreef zelf: “indien niet als voorbeeld, dan tenminste bij wijze van proef, als demonstratie van wat kan.” Ik voel meteen verwantschap met die man! In 1810 plantte hij o.a. de machtige Libanonceders aan de ingang van het domein, nu monumentale bomen die onvergelijkbaar zijn. In 1827 stierf deze pionier, hij mocht zelf niet meer de evolutie van zijn onderneming ten volle beleven, iets wat veel mensen die bomen planten overkomt. Het getuigt van onze betrekkelijkheid.
Omstreeks 1833 werden er nog vele nieuwe boomsoorten geplant en verkreeg het arboretum de kiem van zijn huidige uitzonderlijke rijkdom aan oude, bijzondere bomen. Bomen die daarmee doorgaans 50 tot 100 jaar ouder zijn dan in andere arboreta. Sindsdien kende het domein van Harcourt zijn ups en downs, politieke en financiële turbulentie decimeerden het domein tot 122 ha., tot in 1942 een aantal botanisten hun oog lieten vallen op deze bijzondere plaats... Het domein werd opnieuw geïnventariseerd en kreeg weer de aandacht die het verdient. Dit verhaal plaatst ons voor het zwakke punt van al onze persoonlijke inspanningen, onze vergankelijkheid en daarmee samenhangend de kortstondigheid, de beperktheid van de menselijke

Biologische groententeelt

Ourobouros.be

Flexibele groentenmanden

Aan de voet van een meer dan 210 jaar oude ceder

maat. Mensen die durven en willen verder kijken, over langere tijdsspanne, zijn zeldzaam, zowel in ruimte als in tijd. Het voortbestaan van dergelijke projecten, die de leeftijd van meerdere generaties overspannen, hangen grotendeels af van veel geluk. Denk maar aan wat er momenteel in het Poolse Bialowiza-oerbos gebeurt, hoe een nieuwe politieke stroming de inspanningen van zijn voorgangers de laatste 70 jaar, wegveegt door te laten kappen in wouden die ongerept moesten blijven... Verandering is de enige constante.

De bomen die ik zo'n 30 jaar terug hier plantte, krijgen stilaan model, maar pas over 50 jaar zullen ze echt groot zijn. Zal er dan een erfgenaam zich even betrokken voelen? Ik hoop het.
Vandaag doen wij wat we kunnen, hier en nu. We verzorgen de bomen die hier al in het jaar 1900 stonden, we proberen de eeuwenoude hagen te beschermen tegen andersdenkenden, tegen de kortzichtige medemens. We zijn een schakel tussen verleden en toekomst, we proberen het web te herstellen, te versterken. Door te streven naar een zo groot mogelijke diversiteit aan soorten en rassen, bieden wij de beste garantie dat onze tuin (en onze wereld) ook in de toekomst vitaal blijft in een veranderend klimaat. We merkten dit jaar dat beuken en al zeker olmen het bijzonder moeilijk hebben met zomerse droogte, andere soorten stellen het wel. Autochtoon staat niet garant voor aangepast aan de omstandigheden. Denk aan de Wollemia, die toch al (200?) miljoenen jaren in Australië groeit en het moet afleggen tegen het veranderde klimaat. De toekomst zal uitwijzen hoe groot het aanpassingsvermogen van onze autochtone soorten is in een veranderde omgeving. Welke boomsoorten zullen het bos van morgen maken? De evolutie is aan de gang en we moeten ze niet willen verhinderen.

Gegroet uit een tuin voor het leven...

Meer blauw op straat in Nazareth

Henk Coudenys

Tijdens de zomer van 2017 mochten we meer blauw op straat verwelkomen in heel wat straten van de gemeente Nazareth. Korenblauw wel te verstaan. En feitelijk ging het enkel om de wegbermen en niet om de straten zelf. Wat was er nu eigenlijk aan de hand?

Tijdens de twee voorgaande jaren (2015 en 2016) werden heel wat straten vergraven, met trottoir, bermen en al, omwille van het aanleggen van een gescheiden rioleringssysteem. Na afloop van de schijnbaar eeuwigdurende werkzaamheden (voor het plaatselijk verkeer vooral) werden de meeste wegbermen terug vlak getrokken en op veel plaatsen ook losjes ingezaaid met Engels raaigras. Tijdens het warme voorjaar kiemden tussen het gras uiteraard ook veel 'onkruiden' en, voorwaar, daaronder bevonden zich heel wat korenbloemen. Blijkbaar was er door al dat graven een oude zaadbank aan de oppervlakte gekomen met hier en daar nog kiemkrachtige zaden. Resultaat: blauwe korenbloemen sierden de bermen van de Steenweg Deinze, de Warandestraat, de Beenstraat, de Schoolstraat en de Dragonderwegel, nooit in grote aantallen zoals klaprozen dat plegen te doen, maar toch opvallend genoeg om niet aan het oplettend oog van de plantenliefhebber te ontsnappen. Intussen werd er gemaaid en nog eens gemaaid en groeit het gras gestaag. De pionierssituatie waarin de korenbloem gedijt is weer verdwenen. Maar de zaadbank is hopelijk weer een beetje aangevuld en de lokale populatie van dit prachtig voormalig akkeronkruid is wat minder met uitsterven gedoemd dan voorheen. Hoopgevend vooral is de waarneming dat zaadreserves die wellicht tientallen jaren onder de grond verstopt hebben gezeten nog voor nieuw groen (en in dit geval ook blauw) kunnen zorgen.

De terreur van enkele nieuwkomers

Henk Coudenys

Nee, dit is geen propagandapamflet van een een rechts-reactionaire politieke partij en evenmin een artikel uit 'Voor Boer en Tuinder'. Nieuwkomers onder de plantenbevolking duiken nu eenmaal vaak voor het eerst op in moestuinen en akkers en dus gaat dit verhaal gedeeltelijk over het wel en wee van de onfortuinlijke tuinder. Een officiële identiteit hebben ze vaak nog niet wanneer ze zich voor het eerst laten zien.

Bolletjes uit de Andes

Oca mix + blad *oto: Henk Coudenys*

Dat was bv. het geval met een soort klaverzuring die sinds enkele jaren mijn moestuin onveilig maakt. Noch de Belgische, noch de Nederlandse flora kon deze soort van geldige identiteitspapieren voorzien. Een Engelse flora bracht uiteindelijk uitsluitsel: *Oxalis latifolia*, wat we kunnen vertalen als 'breedbladige klaverzuring'. Hoe het ding in mijn tuin is terechtgekomen is me een raadsel, al heb ik wel een vermoeden: twintig jaar geleden kreeg ik van een vriend enkele knolletjes van een Zuid-Amerikaanse groente genaamd oca. Ook dat is een klaverzuring '*Oxalis tuberosa*' maar wel een knoldragende zoals de wetenschappelijke naam ons laat weten (tuber = knol). Van oudsher worden deze fel gekleurde knolletjes gaargestoomd en gegeten, al dan niet in stoofpotjes. Beide planten zijn afkomstig uit de Andes regio. Wellicht waren er enkele bolletjes van de breedbladige klaverzuring meegekomen met de oca's. Deze laatste smaakten me te zuur en ik kweekte er niet mee verder. Vanaf dan verschenen er echter wel elk jaar hier en daar klaverzurinkjes die met de rest van het onkruid werden gewied. Tot twee zomers geleden dus.

De klimaatverandering zit er wellicht voor iets tussen dat mijn moestuin nu reeds voor de derde zomer op rij vanaf eind juni letterlijk vol staat met breedbladige klaverzuring. Er zal wel een of andere temperatuurbarrière gesloopt zijn, want zo gaat dat met exotische soorten: pas van zodra er aan een bepaalde minimumwintertemperatuur, een bepaalde gemiddelde zomertemperatuur en/of andere randvoorwaarden met betrekking tot temperatuur, droogte of vochtigheid zijn voldaan, voelen ze zich voldoende thuis om zich eens goed te manifesteren en zich onbelemmerd voort te planten.

De strategie die de breedbladige klaverzuring hierbij hanteert is bewonderenswaardig: hij vormt een grote zilverkleurige reservebol die heel lang tegen uitdrogen bestand is en die na de winter met volle levenskracht weer uitloopt. Tien of twintig centimeter onder de grond, het maakt hem niet uit. Eens aan het groeien maakt de wortelbol ondergrondse zijscheuten in alle richtingen met aan de uiteinden nieuwe bolletjes (foto 2). Wil je de plant uittrekken, dan heb je enkel de blaadjes mee. Graaf je de bol uit, dan is er veel kans dat enkele van de zijbolletjes afbreken om vervolgens nieuwe plantjes te vormen. Schoffelen helpt niet. Daarmee verspreid je alleen maar de bolletjes, als je ze al uit de grond weet te halen op die manier. Je mag ze twee weken in de zon

1 en 2: bloemen, blad en bolletjes van Oxalis latifolia; 3: blad latifolia; 4: blad debilis; 5 en 6: bloemen, blad en bolletjes van Oxalis debilis
foto's: Henk Coudenys en Jo Buysse

laten liggen drogen: na een fris regenbuitje vormen ze nieuw groen. En ze vertonen zich pas als de zomer in aantocht is en de moestuin al lang en breed is aangelegd. Graaf maar eens zuringbolletjes uit op een diepte van tien centimeter, naast de groeiende boontjes of tussen de pas ontkiemde wortelen. Het risico je noeste tuinderswerk te ruïneren is zodanig groot dat je voorzichtig de blaadjes van de breedbladige klaverzuring uittrekt, in de hoop dat je groentes sneller groeien dan het 'onkruid' doet. O ja, ze maken ook nog heel mooie purperroze bloemen. En zaadjes. Die kunnen kiemen op plekken waar nog geen bolletjes in de grond zitten.

Naast de breedbladige klaverzuring komt de stippelklaverzuring (*Oxalis debilis*) tegenwoordig veel in tuinen voor. Ook de mijne is er sinds kort mee 'gezegend'. De strategie om zich voort te planten is niet minder agressief: hier zitten de broedbolletjes losjes als een krans rond een vlezige wortel (foto 6). Trekt men de wortel uit, dan komen de bolletjes vlot los en is het onbegonnen werk om ze allemaal weer op te rapen. Bovengronds verschilt de bladvorm duidelijk van die van de breedbladige (foto's 3 en 4). Bij die laatste zijn de 3 blaadjes omgekeerd driehoekig met de grootste breedte boven het midden en goed van elkaar gescheiden. Anders dan de breedbladige draagt de stippelklaverzuring aan de onderkant van de bladeren oranje stippels, vooral en soms uitsluitend aan de rand. Wel is een loep nodig om dat goed te kunnen zien. De bloemen van beide soorten gelijken goed op elkaar.

Of bepaalde producten van het merk Monsanto soelaas bieden, weet ik niet. Mijn geweten laat me niet toe om zoiets uit te testen. Ik graaf ze zoveel mogelijk uit en geef ze dan aan de kippen. Dat zijn tenminste nog eens efficiënte plantenverdelgers.

Knolletjes uit Azië

Een tweede nieuwkomer - die het vooral de boeren lastig maakt - kennen we al enkele decennia: de knolcyperus (*Cyperus esculenta*), een grasachtige plant (een cypergras meerbepaald) die afkomstig is uit subtropisch Azië. Ginds worden de rhizoomknolletjes gegeten. In Zuid-Europa wordt sap uit die zelfde knolletjes geperst en toegevoegd aan sommige locale alcoholische dranken. In Spanje kan je op een terrasje van een verfrissende ijskoude 'horchata de chufa' genieten, die inderdaad gemaakt wordt van het sap van die 'aardamandelen' of 'tijgernoten' zoals men die knolletjes ook noemt, gemengd met suiker en gemalen ijs. Bij mijn eerste vondst drie jaar geleden herkende ik het niet meteen en zette ik één plantje in de moestuin, om uit te zoeken tot wat het zou uitgroeien. Na een luttele zes weken stond er een twee meter lange rij tussen de suikermaïs. Gelukkig heb ik ze tijdig weten te verwijderen. De geit lustte ze wel.

Sinds enkele jaren koloniseert deze soort de ene akker na de andere. Hierbij maakt hij gebruik van een zelfde soort tactiek als de breedbladige klaverzuring, namelijk ondergrondse knolletjes. Deze worden massaal aangemaakt, blijven zowel net onder de oppervlakte als diep onder de grond lange tijd in leven en ze verspreiden zich heel gemakkelijk. Inploegen helpt dus niet. Vooral tractoren en landbouwmachines dienen ongewild hun doel. Loonwerkers trekken van boer naar boer, van akker naar akker, met dezelfde ploegscharen, zaai-, maai- en oogstmachines. Zodoende introduceren ze de knolcyperus in steeds nieuwe maïs- en aardappelakkers.

Het vormt een zeer moeilijk te bestrijden onkruid. Tot voor kort gold dan ook een wettelijke regeling dat met knolcyperus besmette landbouwgrond zeven jaar lang in grasland moest worden omgezet, wat de soort blijkbaar toch de das om doet. Sinds vorig jaar volstaat het volgens de wetgever om de nieuwste onkruidverdelgers erop uit te proberen. Afgaand op de steeds frequentere waarnemingen en de steeds grotere oppervlaktes die ze koloniseren, lijkt de knolcyperus voorlopig echter aan het langste eind te trekken. Mede met dank aan het opwarmende klimaat.

Knolcyperus *foto: Henk Coudenys*

Duivelsnaaigaren uit Noord-Amerika

Veldwarkruid op schorseneer *foto: Henk Coudenys*

Ooit was ik enkele jaren bioboer en ik ben nog steeds met verschillende bioboeren bevriend. Ze houden me ook op de hoogte van het onkruid op hun akkers. Deze zomer bereikte me op die manier een alarmbericht: in de Zonnekouter te Machelen was er plots 'duivelsnaaigaren' opgedoken. Deze parasitaire plant was in een razend tempo korte metten aan het maken met de schorseneren en de wortelen. Duivelsnaaigaren is een oude volksnaam voor warkruid. Het ging in dit geval om een nieuwkomer uit Noord-Amerika met de naam veldwarkruid (*Cuscuta campestris*). Zijn feloranje stengels winden zich om de waardplanten heen. Hij maakt overal worteltjes waarmee hij zich vastboort in de bladeren en stengels van zijn gastheren. Zelf bezitten warkruiden geen bladgroen. Het zijn totaalparasieten.

Wat het bestrijden van veldwarkruid lastig maakt, is dat het absoluut niet voldoende is om de plantjes uit de grond te rukken. Je moet alle bovengrondse delen van de waardplant afsnijden en zeer grondig verwijderen. Elk stengelstukje van het warkruid dat op de akker of in je moestuin blijft liggen, kan lang genoeg in leven blijven om zich aan een nieuwe gastheer te hechten. En wat het plantje tot een potentiële pestsoort maakt, is dat het niet kieskeurig is qua gastheren: enkele jaren geleden troffen we die zelfde soort aan langs de Schelde te Kerkhove, tijdens een excursie van de plantenwerkgroep. Daar groeide het op varkensgras. Op de Zonnekouter parasiteerde het dus op wortelen en schorseneren. Drie totaal verschillende plantensoorten dus: een composiet, een schermbloemige en eentje van de duizendknoopfamilie. In de toekomst volgen er ongetwijfeld nog andere.

Jacques Vanheuverswyn, reservaataankoper met ervaring

Norbert Desmet

Asper op woensdagnamiddag, het is niet meer de vrije schoolnamiddag van het werk want Jacques is op pensioen, tijd voor een babbel over de glorietijd van de aankopen is er dus wel. Eerst eens kennis maken met de tuin, dat hoort er bij, ook al omdat het meestal al donker was toen er hier ten huize werd vergaderd. Nu dus even door de moestuin (met houtduiven als belagers) naar de weide met fruitbomen en de pompoenenafdeling. Het is duidelijk een passie van Jacques en Marleen maar tussen de lijnen hoor je wel dat hij dan ook de omgeving in de gaten heeft: daar in die dennen van de buurman hoort hij de goudhaantjes en soms een vuurgoudhaantje, en… de zwarte mezen zijn ook hier reeds gearriveerd. En dan bij de koffie begint zijn verhaal.

Sommige jobs leer je op school, andere door ervaring. Jacques is op dat vlak een self-made man. Zo rond de 350 ha zijn door zijn handen gepasseerd op weg naar de reservaatstatus, dat is veel, bijna professioneel. En dan te bedenken dat er bij de start eind de jaren zeventig weinig middelen waren, maar er was grond en die was toen goedkoop. De eerste percelen kwamen toen binnen voor 13 fr/m² of iets meer dan 30 cent in deze tijden, blijkbaar in de Langemeersen toen. Voor we over eigen middelen beschikten was er privé geld van Hendrik Le Roy waarmee we de eigen Wielewaal aankopen startten. Veel dank daarvoor is hier nog steeds op zijn plaats want het was de aanzet van een succesvolle reeks. We hadden ook welgekomen inkomsten zoals van de LP van Eric De Hoog en de boekenverkoop binnen de afdelingen. Zo werd 't Burreken door BNVR opgestart en het Beiaardbosje aangekocht. Rond 1985 kwamen de gewestelijke subsidies, soms nog aangevuld met ondersteuning van gemeenten bij aankopen, zodat soms tot 80% van de aankoopprijs terugkwam en de restgelden toen een stuk makkelijker op te hoesten waren dan nu. Later kwamen daar nog provinciale subsidies bij. Het is in huidige dagen bijna onwaarschijnlijk dat bv. de eerste 30 ha in Ename met 'eigen middelen' verworven werden. Drie zaken waren daarbij van

groot belang: de schooiacties bij de leden die veel geld binnen brachten en de positie van Jacques in het Wielewaalhoofdbestuur in Turnhout, dicht bij de centrale kas met zicht op de beschikbare middelen. En uiteraard de prijs, al wat gestegen tot 20 à 30 fr/m² maar nog steeds 'maar' 0,50/75 euro.

Jacques fier met kleinzoon Lars

Het waren stilaan drukke tijden maar er kwam hulp uit de uithoeken van de grote afdeling toen: van Zottegem tot aan de Leie kwam er versterking op zoek naar goede percelen. Soms waaide er ook wel een erg gunstige wind door personenbinding en families die wilden verkopen aan ons, of uitbollende landbouwers die soms liever aan ons dan aan een buur verkochten waarmee het ooit niet boterde… Of zoals die keer dat Jacques naar een verkoop bij de Leie ging om even te luisteren en met 8 ha Leiehoek 'in de sacoche' naar huis kwam. De verhalen gaan verder: in de Kanakendries, Burreken moest hij ooit omrekenen van roede naar ha, niet evident, en toen soms nog verschillend van gemeente tot gemeente. En wie heeft ooit gehoord van een gedeelde boom, op de grens van een perceel? Soms moest het ook in het Frans, niet zijn sterkste kant, maar voor de goede zaak… En soms hing er ook wat in natura aan vast, zeker niet zoveel als in andere branches: wat gedacht van een luchtdoop, dank zij een van de notarissen, boven de reservaten van toen. Plezant was ook dat hij soms beter wist dan de eigenaars waar hun percelen lagen of minder plezant dat hij in de sneeuw twee keer naar de notaris in Flobecq moest wegens een van de twee verleden aktes 'vergeten te tekenen'.

De grootste verwezenlijkingen zijn iedereen gekend: de Scheldemeersen in Oudenaarde, waar hij 4/5 van de huidige reservaatoppervlakte onderhandelde, daarbij geholpen door het stoppen van een paar grote landbouwers, maar ook door de 'natte' grond, landbouwkundig gezien niet steeds voordelig en liever in te ruilen door de boer voor akkers = maïsgrond. Maar er was werk aan: veel kleine percelen betekende veel geloop… Soms wordt dit vergeten maar ook in de Brakelse bossen ligt een grote verworven oppervlakte: Trimpont, Hayesbos en het Steenbergbos. Ook de Zeverenbeek (gestart met een orchideeënperceel) en uiteraard Ename zijn belangrijk, maar daar dan met de grote doorbraak via Life projecten.

Het plots stoppen van de provinciale subsidies was een stevige domper op het aankoopbeleid omdat de restgelden dan niet meer of moeilijk haalbaar waren (bv. restgeld Eeckhoutbos) maar ook al door het stijgen van de grondprijzen, soms tot het driedubbele op korte tijd. Komt daarbij dat zoals op zoveel andere gebieden de gedigitaliseerde administratie en de regelgeving, die het ons in principe gemakkelijker moeten maken, toch tegelijk ook soms een stevige rem zijn op een vlotte gang van zaken. Het blijft wel broodnodig om verder op verwerving in te zetten, dus goede moed gewenst aan de nieuwe aankopers en hij blijft dit ondersteunen. Aankopen is zwaar werk geworden en kleinere reservaten komen meer en meer in de schaduw van de grote aankopen. Of dat de biodiversiteit te lande zal ten goede komen is nog maar de vraag.

En Jacques, wat nu, gepensioneerd, afkicken van het lesgeven? Zo te zien zijn het nu beheerwerken in eigen tuin, fruit, tomaten, en zeer lekkere pompoenen, allemaal onder het wakend oog van Marleen. Hij beloofde nog steeds oproepbaar te zijn voor aankoopdossiers ('t blijft nen echten he) maar anderzijds wil hij nu 'meer gaan doen wat leutig is' en daaronder verstaan wij naar vogels kijken en op reis gaan met de familie, waar tegelijk ook nog wat vogels rondvliegen. Niet voor niets staat hij dan ook op nr 1 zowel in de jaarlijst van de vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus* voor 2017, maar ook in de langlopende lijst van meeste vogelsoorten in onze streek. Meer dan soorten sprokkelen verzekerde hij dat het bovenal genieten is, geillustreerd met het sappige verslag van een dwerguilwaarneming in de buurt van hun laatste verblijf in Oostenrijk. En in zijn spoor zoon Jeroen die ook aardig op weg is, dat moet toch deugd doen. En wie weet kleinzoon Lars… hier met Jacques op de foto hierboven.

Met natuurpunt en Starling op reis naar Spanje

van vrijdag 27 april tot dinsdag 8 mei 2018

Jacques Vanheuverswyn

Tijdens de trip in Centraal Spanje zoeken we naar **roofdieren** (bruine beer en Iberische wolf), tot de verbeelding sprekende vogels en een **indrukwekkende natuur**.
We kammen het noorden van Extremadura uit, verkennen we de heides van het noorden en stoppen aan de kloof van Sepulveda!
Op deze natuurreis hopen we meer dan 20 soorten roofvogels te zien, waaronder Spaanse keizerarend, grijze wouw en havikarend. Ook niet te missen: de talrijke zangers zoals Provençaalse grasmus, baardgrasmus en kleine zwartkop en kleurrijke soorten als blauwe ekster, kuifkoekoek, bijeneters en hop. Tot slot besteden we ook veel aandacht aan steppevogels en mikken we op grote en kleine trap en witbuik- en zwartbuikzandhoen!

Blauwe ekster *foto: Jacques Vanheuverswyn*

Het reisprogramma, begeleid door een reisleider van Starling-reizen:

- **Dag 1** Brussel - Madrid – Sepulveda;

Na een rechtstreekse vlucht rijden we anderhalf uur naar het noorden, richting Sepulveda. aasgier, grijze gors, westelijke Orpheusgrasmus en zelfs Dupont's leeuwerik behoren tot de mogelijkheden!

- **Dag 2** Sepulveda – Somiedo;

Na een heerlijke ochtendexcursie rijden we op het heetst van de dag richting Somiedo. Hier installeren we ons klaar voor twee dagen topnatuur midden in de bergen.

- **Dag 3 - 4** Somiedo;

Afhankelijk van ons succes met de beren, puzzelen we de excursies in elkaar. Er is keuze genoeg tussen aangename en rustige bergwandelingen of een rondrit door het nationaal park. 's Morgens en 's avonds gaan we op zoek naar bruine beren, hopelijk met succes.

- **Dag 5** Somiedo - Villafafilla - Culebra;

Van de bergen naar de heide. Onderweg picknicken we tussen de grote trappen en grauwe kiekendieven. Wie weet vinden we wel onze eerste kleine trap of zien we een jagende velduil. 's Avonds is onze eerste poging voor wolf!

- **Dag 6-7** Sierra de Culebra;

Tijdens deze twee dagen blijven we in de buurt van Villardeciervos. Het hoofddoel hier zijn wolven. Bijvangsten zijn mogelijk onder de vorm van otter, duinpieper, ortolaan, groene klaverpage, wipneusadder en heel wat andere leuke fauna en flora.

- **Dag 8** Culebra - Extremadura;

Onderweg houden we halt om de benen te strekken en te genieten van het veranderende landschap.

- **Dag 9-11** Extremadura ten top;

Deze locatie hoeft niet voorgesteld te worden. Eén van de toppers in Europa die elke natuurliefhebber eens moet gedaan hebben. We gaan in volle broedperiode en hebben kans op scharrelaar, Spaanse keizerarend, trappen, zandhoenders, blauwe eksters, hoppen,...!

- **Dag 12** Trujillo - Madrid - Brussel;

Via een vlotte rit naar Madrid en een rechtstreekse vlucht terug naar huis.

Kostprijs: €1985 per persoon
10 tot maximaal 13 deelnemers (momenteel 6 inschrijvingen). Dit wordt meteen de laatste reis die natuurpunt Schelde-Leie inricht.

Wie wenst mee te reizen vraagt voor 15 november de inschrijvingslink van Starling aan bij: Jacques.Vanheuverswyn@telenet.be.

www.ferynjan.be info@ferynjan.be
JAN FERYN BVBA milieuconsulent

DZ: Natuurpunt afdeling Deinze-Zulte
GZ: Natuurpunt afdeling Groot Zingem
HRZ: Natuurpunt afdeling Herzele
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
IWG: Invertebratenwerkgroep Lampyris
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
NWG: NatuurstudieWerkGroepen Vlaamse Ardennen-*plus*
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddenstoelenwg. Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Zondag 8 oktober 2017

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 14 oktober 2017

ZV: Werkdag Perlinkvallei i.s.m. Trage Wegen werkgroep Zwalm. Info: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be en Bart Boydens, bboydens@hotmail.com. Afspraak om 9u aan het Baobabbosje aan de Boekelbaan ter hoogte van huisnummer 116. Maaisel verwijderen Baobabweide, aanleg, onderhoud en vrijmaken nieuwe wandelwegjes in Zwalm. Onder de middag is er soep en boterhammen voorzien voor de vrijwilligers. Meebrengen: stevig schoeisel en werkhandschoenen. Einde omstreeks 17u.

OUD: Tragewegenwandeling in en rond Elsegem en Kaster. Gids: Paul Cardon, tel. 055/31.19.92 (enkel de dag van de wandeling 0474/39.02.77), cardon.paul@gmail.com. Samenkomst om 14u aan het station van Anzegem (Statieplein te Anzegem, bijkomende parking ook aan de overzijde van het spoor in Gijzelbrechtegemstraat). We wandelen door het glooiende landschap over de scheidingslijn tussen het Leie- en Scheldebekken met uitzicht op de Scheldevallei. De trage wegen zijn hier nog volop aanwezig. Meebrengen: goede stapschoenen. Einde omstreeks 17u.

DZ: Nacht van de Duisternis. Info: Wim Vercruysse, tel. 09/386.09.29. Start aan de hoek van de Achtmeersstraat en Patrijspark (Deinze). Er zijn drie geleide wandelingen: om 19u30 (voor jonge gezinnen), om 20u en om 20u30. Duur: 2u à 2u30. Vanuit de ruimte kan je Vlaanderen makkelijk herkennen als een lichtgevende plek. Maar dat kwistig lichtgebruik heeft een serieuze impact op onze natuur. Tijdens de Nacht van de Duisternis willen we de mensen bewust maken om wat meer lichten te doven. In Deinze trekken we het bos in en leren we meer over het nachtleven van de dieren. In samenwerking met Stad Deinze, de Gezinsbond en de Sterrenkijkersvereniging.

DZ : Ridder Rogier is zijn weg kwijt. Gidsen Wim Vercruysse, tel 0485/39.60.20 en Koen Bilcke. Start om 19u30 aan hoek van de Achtmeersstraat en Patrijspark. Na een nachtje stappen, verdwaalde Ridder Rogier en kwam terecht in het stadsbos. Hij zou die nacht niet meteen vergeten. Tijdens de Nacht van de Duisternis trekken we het bos in met het dagboek van Ridder Rogier als gids. Benieuwd welke straffe verhalen we deze keer zullen horen. Deze wandeling is geschikt voor alle jonge gezinnen en voor iedereen die zich jong voelt. Deze activiteit is een onderdeel van de Nacht van de Duisternis. Einde rond 22u.

MOW+ KRB: Nacht van de Duisternis in Schorisse (Maarkedal). Vertrek tussen 19u en 20u juist achter de kerk van Schorisse (popup café). Vuurwandeling met 5 stopplaatsen waar telkens iets te beleven of te proeven valt. Een avond om te ervaren dat er ook zonder elektrische middelen veel mogelijk is. Het wordt een boeiende belevenis met weetjes over de vuursalamander, de geschiedenis van het vuur, stemopwarming, vuurproevertjes met LEF (= lokaal, eco en fair). Deelname: 5 euro niet-leden/ 4 euro voor leden van MOW, Natuurpunt op vertoon van lidkaart. Breng een kaars én een fluovestje mee. Inschrijven tot 9 oktober bij MOW, info@milieufrontomerwattez.be of tel. 055/30.96.66.

GZ: Trappistenavond. Een avond waarop verschillende trappisten te proeven zijn. Locatie 'De Klub', Kwaadstraat 9, Zingem. Aanvang om 20u. Contactpersoon: Paul Dhondt, tel. 0498/52.01.31.

Zondag 15 oktober 2017

SL + VWG: Eurobirdwatch - Simultaantrektellen. Gids: Paul Vandenbulcke tel. 0475/34.65.86. We bemannen onze trektelpost(en) en speuren de lucht af, naar migrerende vogels, vanaf zonsopgang (8u) tot minstens 11u en langer indien de trek-omstandigheden goed zijn. Raadpleeg onze facebookpagina (https://www.facebook.com/groups/vwgvap/) om te weten te komen op welke plaatsen in onze regio we zullen trektellen. Meebrengen: warme kledij, verrekijker, vogelgids, ev.telescoop,...

ZV + TW: Dag van de Trage Weg te Zwalm. Info: Bart Boydens, bboydens@hotmail.com. Afspraak om 14u aan het Baobab bosje, aan de overstromingsdijk, ter hoogte van Boekelbaan 115, in Zwalm. Trek je stevige schoenen aan (laarzen wellicht niet nodig), breng je goed humeur mee en kom met ons mee wandelen over mooie trage wegjes in Zwalm. Je kan nadien genieten van een koffie of een verfrissend streekbiertje, want dit is meteen ook het eindpunt (rustpunt) van de wandeling… De scouts van Zwalm zullen je wandeling onderweg opluisteren met hun activiteiten. Zie je die jonge enthousiastelingen graag eens bezig? Kom dan zeker af! Samenwerking tussen Trage Wegen werkgroep Zwalm, Geschied- en Heemkundekring 'De Zwalm', Natuurpunt Zwalmvallei en de gemeente Zwalm zelf.

MOW: Dag van de Trage Weg te Michelbeke. Gids: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83 en Karel De Wagter, tel. 0485/99.55.86. Start om 14u aan het Riedeplein in Michelbeke. Trage wegenwandeling in Michelbeke met de nieuwe wandelkaart van MOW. We eindigen onze wandeling met een bezoek aan de Alpacaboerderij **Ecosnooze**, waar we alles te weten komen over de alpaca's en de verwerking van hun bijzondere wol. We ontdekken de 'Ecoz Waterzuivering' en de geneeskrachtige waterkers. We krijgen een drank naar keuze aangeboden (inbegrepen in de prijs). Wie wil maakt een avontuurlijke wandeling in het gezelschap van de lieve hooggevoelige alpaca's. Deelnemen kost 5 euro voor MOW-leden – 6 euro voor niet-leden. Einde omstreeks 17u.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

HOU: Natuurpunt Houtem gaat vreemd, bezoek aan Almoeseneiebos Gontrode. Gids: Dirk Fiers en Lieve Van Acker. Vertrek om 14u aan de parking van Fornalab Ugent, Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Melle. Tijdens de Week van het Bos brengen we een bezoek aan het Aelmoeseneiebos in Gontrode. Een bosgids van 't Aelmoes' vertelt ons onder meer over de geschiedenis, aangezien het een 'oud' bos betreft. Zo was een groot deel ervan reeds als bos ingekleurd op de Ferrariskaart van 1775. We krijgen tevens meer informatie over het beheer en wetenschappelijk onderzoek in het Aelmoeseneiebos. We komen te weten wat wetenschappers in het bos meten, hoe ze dat doen, en waarom. Bossen vervullen een belangrijke rol als milieuregelaar, maar hoe dienen we ons deze regulerende werking voor te stellen? Hoe beïnvloeden bossen het klimaat? En hoe beïnvloedt het klimaat het bos? De meettoren en de vele meetinstrumenten in het Aelmoeseneiebos kunnen ons helpen bij het

beantwoorden van die vragen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: aangepast schoeisel. Inschrijven vereist via inschrijvingsformulier op www.natuurpunthoutem.be. Meer info: mail naar nphoutem@gmail.com.

PAWG + OUD: Paddenstoelenwandeling in het Kopppenbergbos. Gids: Eddy Saveyn, tel. 093/80.03.00. Samenkomst om 14u aan de toegang tot het Koppenbergbos, Oude Steenweg t.h.v. nr 2, Maarkedal-Nukerke. Einde om 17u.

Zaterdag 21 oktober 2017

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm. Info: Koen Gintelenberg, koengintelenberg@hotmail.com. Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

GZ: Beheerwerken Grootmeers te Zingem. Contactpersoon: André Vandecapelle tel 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 uur aan het groot hekken aan de trekweg langs de Schelde. We werken tot 16u. Eventueel meebrengen: werkhandschoenen, bijl of hakmes, zaag.

Zondag 22 oktober 2017

DZ: Over padden, paden en paddenstoelen. Gids: Eddy Saveyn. Samenkomst om 14u op de parking aan café De Zandvlooi, Passionistenstraat 48 te Kruishoutem. We verkennen Lozerbos via onverharde wegen, maken kennis met enkele opvallende paddenstoelen en bekijken ook even de paddentunnels. Einde rond 17u.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Donderdag 26 oktober 2017

DZ: De natuur in jouw testament. Als je een testament maakt, kan je een deel van jouw nalatenschap schenken aan een goed doel zoals Natuurpunt. Met die inkomsten kan Natuurpunt onze natuur nog meer en beter beschermen. Erfenissen zijn van groeiend belang om de biodiversiteit te behouden voor de volgende generaties. Spreker is Joost Verbeke, contactpersoon voor schenkingen en legaten bij Natuurpunt. Hij biedt een overzicht van de mogelijkheden en de fiscaal voordeligste formule aan de hand van concrete voorbeelden. De infosessie wordt twee maal gegeven: de eerste begint om 15u tot 16u30, met ontvangst een kwartiertje vroeger met koffie en taart. De tweede sessie gaat door vanaf 19u tot 20u30, met ontvangst vanaf 18u45. De uitleg wordt gegeven in de Brieljant (Mouterijdreef 20 Deinze). Inschrijven hoeft niet maar we horen graag van je komst: Joost Verbeke 0477/20.47.29 of Joost.verbeke@natuurpunt.be.

Zaterdag 28 oktober 2017

KBE: Werkdag Bos t'Ename. Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 te Oudenaarde. Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

DZ: Samen werken in en voor de natuur. Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via koen@natuurpuntdeinzezulte.be Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt. We zorgen voor een drankje en een hapje.

Zondag 29 oktober 2017

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

ZV: Familiewandeling. Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Om 14u start een familiewandeling. Einde omstreeks 16u. Afspraak aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

HRZ: Uitstap naar het Ourdal. Begeleider: Patrick Rouckhout, Frederik Dierickx en Paul Haustraete. Verzamelen om 7u aan de kerk van Herzele en om 7u15 aan de Okay-parking in Erpe-Mere. Inschrijving verplicht via de website. Maximum 50 deelnemers. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

Zaterdag 4 november 2017

DZ en SL: Met Karel, Alma en Annemie op zoek naar de Big Five in Zuid-Afrika. Powerpointvoorstelling in Ter Wilgen (Poelstraat 70, Deinze) om 20u. Inkom 2,5 euro pp. Eind 2016 trok ons bekend trio op reis door Zuid-Afrika. Naast de klassieke 'Big Five' zagen ze ook veel vogels, planten en prachtige landschappen. Maar ook aan het sociale aspect van dit land gingen ze niet voorbij. Wil je ook weten wat Zuid-Afrikanen bedoelen met een bobbejaan, een skoorsteenveër, een seekoei of een suikerbos? Kom dan zeker langs en geniet van de prachtige beelden van deze boeiende reis. Zie ook op de achterflap in dit nummer.

KRB: Werken in de natuur. Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be. Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Einde omstreeks 12u.

Zaterdag 11 november 2017

DZ: Ruige wandeling. Gidsen: Koen Houthoofd en Jan Kindt. Start aan de kerk van Wontergem om 14u. We verlaten de bewoonde wereld voor een ruige trip door mysterieuze moerassen, ontoegankelijke bossen en ruige ruigtes. Enkel voor stoere mannen, ruige vrouwen, koene jongens en zelfredzame meisjes tussen 12 en 50 jaar. Meebrengen: laarzen, kleren die tegen een klad modder kunnen. I.s.m. JNM Leievallei. Einde omstreeks 17u voor de overlevenden.

Zaterdag 18 november 2017 Dag van de Natuur

GZ: Beheerwerken in de Grootmeers te Zingem. Contactpersoon: André Vandecapelle, tel. 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 aan het groot hekken aan de trekweg langs de Schelde. Einde omstreeks 16u. Meebrengen: werkhandschoenen, bijl of hakmes, zaag.

KRB: Werken in de natuur van het Burreken. Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be. Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Voor de deelnemers zijn er broodjes en soep, mits vooraf in te schrijven. Einde omstreeks 16u30.

DZ: Dag van de natuur: Samen een bos planten. Info: Koen Houthoofd, tel 09/328.11.08. We verwelkomen iedereen tussen 9 en 16 u in de Goedstraat in Wontergem. We verbinden twee elzenbroekbossen zodat er een robuust moerasbos ontstaat in de vallei van de Vondelbeek. Steek ook jij samen met vrienden of familie de handen uit de mouwen om een groepje bomen aan te planten? Meebrengen: Laarzen en een spade. In samenwerking met onze gulle sponsors Het-Groene-Huis, Eriks, Durabrik en VDK Deinze.

RO Boomplanting in het geboortebos te Ronse. Info: Philippe Moreaux, tel 0476/49.24.61. Samenkomst om 14u aan het einde van de Jagerstraat, vandaar te voet een paar honderd meter naar het geboortebos want er is daar weinig parkeerplaats. Verder aanplanten geboortebos door de ouders van in Ronse in 2016/2017 geboren kinderen. Alleen ouders die zich bij de Gezinsbond ingeschreven hebbben kunnen eraan meedoen. Op deze plaats zullen de boompjes verdeeld worden en, na het planten, zal er een kleine receptie doorgaan, aangeboden door het Stadbestuur. Meebrengen: spade, laarzen.

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm. Info: Koen Gintelenberg, koen.gintelenberg@telenet.be. Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

ZV: Dag van de Natuur in de Perlinkvallei. Info: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be. Afspraak om 13u aan het Baobabbosje aan de Boekelbaan ter hoogte van huisnummer 116. Aanplant in de kale hoekjes en onderhoudswerkzaamheden. Nadien gezellig

samenzijn met alle vrijwillige medewerkers met chocomelk en pannenkoeken. Meebrengen: stevig schoeisel en werkhandschoenen.

Zondag 19 november 2017

KRB: Op zoek naar het ontstaan van het Burreken. Afspraak om 9u30 aan Perreveld t.h.v nr. 14 te Zegelsem. Het Burreken is een geologisch uiterst boeiend gebied. Je kan er verglijdingen aantreffen, bronhoofden, kwelzones en nog veel meer geologische getuigen. De getuigenheuvels worden er doorsneden met diepe valleien ontstaan door erosie en de werking van bronnen en beken. In dit pittoreske landschap gaan we op zoek naar bronnen, veldstenen en andere relicten. Onze gids is Marc De Jonghe, ervaren natuurgids en geologie liefhebber. Voorkennis is niet vereist! Er zijn slechts 20 plaatsen. Inschrijven is dan ook noodzakelijk bij Jos Gyssels, tel. 0473/52.41.27, contact@burreken.be of www.burreken.be.

Zaterdag 25 november 2017

KBE: Werkdag Bos t'Ename. Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 te Oudenaarde. Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

DZ: Samen werken in en voor de natuur. Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via koen@natuurpuntdeinzezulte.be. Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt. We zorgen voor een drankje en een hapje.

VA + MOW: Voordracht 'Een spinnenleven lang'. Start om 20u in WZC Haagwinde, Hasselstraat 7, Maarke. Bryan Goethals, de spinnenman, heeft ons in 2017 veel te vroeg verlaten, hij had ons nog zoveel te vertellen, zoveel te leren… Om zijn natuureducatieve erfenis levend te houden geven Gerda en haar kinderen jullie allen een inkijk in de fascinerende wereld der spinnen, ze gaan de voordracht van Bryan die ze tientallen keren gehoord hebben, zelf brengen en laten jullie genieten van unieke beelden. Inkom 2,5 euro, 5 euro/gezin. Einde omstreeks 23u.

Zondag 26 november 2017

DZ: Herfstwandeling van Bachte naar Astene-sas. Gids: Jan Kindt. Afspraak om 14u aan de kerk van Bachte-Maria-Leerne (Bachtekerkstraat, Deinze). Met de herfst in de neus wandelen we langs de oude Leiemeander van Bachte en Astene. We houden onze ogen en oren open voor alles wat zich op en rond het water bevindt. Einde omstreeks 17u.

Zaterdag 2 december 2017

KRB: Werken in de natuur. Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be. Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Einde omstreeks 12u.

GZ: lezing door Luc Vankrunkelsven. Contactpersoon: Paul Dhondt 0498/52.01.31. Luc Vankrunkelsven van **Wervel** (werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw) komt zijn nieuwste boek 'Oases' voorstellen. De auteur beschrijft het verband tussen onze voedselpatronen, de sojateelt in Brazilië en de globalizering. Hij reikt ook alternatieven aan. Lokatie: De Griffel, Ouwegemsesteenweg 90 in Ouwegem, aanvang om 20u. Ingang 2,5 euro/pers.

HRZ: Kaasavond. Wattenfabriek, Solleveld 35, Herzele vanaf 18u. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

Zaterdag 9 december 2017

GZ: beheerwerken Grootmeers te Zingem. Contactpersoon: André Vandecapelle tel 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 uur aan het groot hekken aan de trekweg langs de Schelde. We werken tot 16u. Eventueel meebrengen: werkhandschoenen, bijl of hakmes, zaag.

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm. Info: Koen Gintelenberg, koen.gintelenberg@telenet.be Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

DZ: De natuurquiz, zesde editie. Info: Koen Houthoofd, tel 09/328.11.08. Quiz vanaf 19u30 in zaal Guldepoort, Dorpsstraat 46 Machelen (Zulte). Een gezellige en luchtige natuurquiz voor iedereen met interesse voor het leven in onze streek. Mooie prijzen te winnen. Groepjes van 4 personen kunnen zich inschrijven via info@natuurpuntdeinzezulte.be met vermelding van de ploegnaam en dit vóór 1 december. Inschrijving 20 euro per ploeg, ten voordele van de natuurgebieden van onze afdeling.

Zaterdag 30 december 2017

KBE: Werkdag Bos t'Ename. Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56. Aanvang om 9u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen. 's Middags volgt een feestelijke afsluiter van het werkjaar.

DZ: Samen werken in en voor de natuur. Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via koen@natuurpuntdeinzezulte.be. Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt. We zorgen voor een drankje en een hapje.

Vrijdag 12 januari 2018

Gezamelijke nieuwjaarsreceptie van natuurpunt VA-*plus* en Milieufront Omer Wattez. We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje. Afspraak om 19u30 in zaal De Kroon, Dorpsstraat 12 te 9667 Horebeke. Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Kattestraat 23 te Oudenaarde, tel. 055/30.96.66 of info@milieufrontomerwattez.be.

Zaterdag 13 januari 2018

KRB: Werken in de natuur. Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Einde omstreeks 12u.

Zaterdag 20 januari 2018

RO: Algemene ledenvergadering afdeling Ronse. Info: Jeannine Tassyns, tel. 055/20.67.69. Start om 20u in 't Vrijzinnig Centrum, Zuidstraat 13 te Ronse. Met een drankje en versnapering zetten we het nieuwe jaar gezwind in. Beoordeling van het beleid van de oude bestuursploeg. Verkiezing van nieuw bestuur. Mensen die graag een post van bestuurslid zouden ambiëren, graag jullie kandidatuur stellen op deze avond.

HOU: Jaarlijkse lokale algemene ledenvergadering. Samenkomst om 18u30 in het Muziekcentrum 'De Garage', Kerkkouterstraat 62, 9520 Bavegem (Sint-Lievens-Houtem). We blikken terug op het voorbije werkjaar en verklappen de plannen voor het komende werkjaar bij een hapje en een drankje.

Zondag 21 januari 2018

ZV: Nieuwjaarswandeling afdeling Zwalmvallei in het natuurgebied Perlinkvallei. Info: Koen Gintelenberg, koen.gintelenberg@telenet.be. Start om 10u aan de kerk van Sint-Blasius-Boekel, op de hoek van Boekelbaan met de Marlboroughstraat, Zwalm met aansluitend een receptie in het schooltje. Einde rond 13u. Meebrengen: aangepast schoeisel aan de weersomstandigheden.

KRB: winterwandeling + nieuwjaarsdrink in het Burreken. Afspraak om 14u aan kerk te Schorisse voor de wandeling. Vanaf 16u is er een gratis receptie in de hoeve Louwers- De Leeuw, Hessestraat 2, Horebeke. Info: Filip Hebbrecht, tel 055/49.55.63 of contact@burreken.be en www.burreken.be Een mooie landschapswandeling door het hart van het natuurgebied het Burreken.

NP Kalender en Agenda 2018

De Natuurpunt kalender 2018 (afbeelding hieronder) is te koop bij jullie lokale afdeling aan de prijs van 10 euro. Er is eveneens een Natuurpunt agenda (zie hiernaast) te koop voor 14,99 euro. Deze is normaal niet in stock bij de afdelingen en moet dus op voorhand gereserveerd worden. Samen besteld kosten ze 22,49 euro. Ook te koop via www.natuurpunt.be 'winkel'.

OPTIEKBEURS.BE

02 & 03 DECEMBER 2017 - VLAMINGVELD 89, JABBEKE

Tijdens de vogelkijkdagen te Jabbeke op 2 en 3 december 2017
kunt u in de gebouwen van Kite Optics kennismaken met een ruim aanbod aan:

- verrekijkers
- telescopen
- statieven
- outdoor equipment
- ornithologische reizen
- boeken, reisgidsen, ...

Alle grote merken zijn er aanwezig om u uitgebreid advies te geven over hun instrumenten, maar vooral te laten genieten van zeer uitzonderlijke kortingen en promoties.

Natuurbeleving op het natuurdomein "De Hoge Dijken"
5 kilometer verderop ontdekt u het prachtige en vogelrijke natuurgebied 'de hoge dijken – roksemput'.

ONTDEK ER O.A. DE NIEUWE SWAROVSKI BTX

EEN SAMENWERKING VAN:

Sights of Nature

natuurpunt

Paddenbroek op de schop

Norbert Desmet

Wie de geslaagde ringactiviteit meemaakte of de kranten volgt weet dat er in het Paddenbroekreservaat te Kluisbergen deze zomer een groot probleem van verdroging is ontstaan. Dat zat er al een tijdje aan te komen door de grote slibafspoeling van de Kwaremonthelling waardoor het waterpeil erg laag geworden was. Voeg daarbij de ongecontroleerde en te snelle afwatering in het zeer droge voorjaar en het verdwijnen van de stuwing door kwelwater en dan kom je in de problemen: vissterfte (vooral brasem) maar ook honderden oude zwanenmossels stierven langzaam op het droogvallend slik. Ook op de vegetatie zal het een nefaste invloed hebben met woekering van haagwinde, netels en rietgras tussen de grote zeggenvegetaties, om dan maar af te wachten wat het voor de amfibieën zal teweeg brengen.

Dode zwanenmossels, aderlating voor het gebied
foto: Norbert Desmet

Het Paddenbroek is eigendom van de gemeente Kluisbergen en in beheer door Natuurpunt sedert 2006. De voorbije jaren werd ijverig gezocht naar een mogelijkheid om te baggeren, maar de hoge kostprijs speelde tegen. Kwam daarbij dat meerdere partijen inspraak hebben, wat nooit de vlotheid ten goede komt: de gemeente (met in het kielzog de vissersvereniging met een 'verworven' visrecht), de provincie via waterbeheer, NP als beheerder, ANB via het natuurdecreet, landbouw als buur-opponent wegens te veel ganzen en de status van reservaat... Het was letterlijk wat aanmodderen, tot nu augustus en de vissen er wegens zuurstoftekort ondersteboven gingen hangen. De noodprocedure kwam op gang en de provincie kwam (gelukkig) tussen met groot materiaal en het uitdiepen kwam op gang, zoals op de foto te zien. Ook de afwatering zal bekeken worden met stuwen en hoogwaterpeilbeheer. Nu ziet het er als oorlogsgebied uit maar we hebben het goede te verwachten: dieper water wat visstand en waterplanten met libellen en amfibieën ten goede moet komen.

Met groot materiaal *foto: Norbert Desmet*

Er blijven wel grote zorgen: wie gaat dat betalen? Er wordt aan een mogelijke verdeelsleutel gewerkt tussen de provincie, gemeente en Natuurpunt. Want naast de bedragen voor het ruimen blijft nadien het slib over dat nog moet indrogen op de aangelegde wachtbekkens om dan later afgevoerd te worden, wat weer veel geld zal kosten. Bovendien werd bij analyse nu chroom gevonden dat na een analyse in 2002 niet vermeld werd. Hoogst waarschijnlijk was de chroom echter toen ook al aanwezig, maar nog onder de normen. Die werden verlaagd in 2004, waardoor we nu deels met vervuild slib zitten en toen nog niet.

En ook blijft de oorzaak deels bestaan: de afspoeling van landbouwgrond van de bovenliggende hellingen. Een van de invoerstromen werd al door de provinciale erosiecommissie aangepakt via een bezinkingsbekken maar noordelijker is er nog een belangrijke aanvoerweg. Bovendien is het niet alleen aarde maar ook de nutriëntenaanvoer die door vermesting op lange termijn de rijkdom van het reservaat zal hypothekeren. Feit blijft dat er aan gewerkt wordt en dat we ons gelukkig mogen prijzen

foto: Norbert Desmet

dat de provincie tussenbeide kwam met materiaal en centen, want daartegen zijn duidelijk de gemeente, NP en ANB niet opgewassen.
En, hoe kunnen we in de toekomst waardevolle natuur duurzaam blijven vrijwaren tegen allerlei negatieve invloeden? Rooskleurig is anders!

PS: ondertussen zijn de werken zo goed als afgerond.

Natuurreis met natuurpunt Schelde-Leie in 2018

Jacques Vanheuverswyn

In het paasverlof 2018 wordt Noord-Cyprus bezocht. Data: paasmaandag 2 april 2018 tot donderdag 12 april 2018. Kostprijs: € 1135 per persoon.

In deze prijs zijn **inbegrepen**;

- Vlucht Brussel-Istanbul-Nicosia / Nicosia-Istanbul-Brussel
- Transfer vliegveld – Hotel / Hotel Vliegveld in Noord-Cyprus.
- 8 dagen vogels spotten – 1 vrije dag / excursie dag (facultatief).
- Tijdsduur per bus naar vogelgebieden vanuit hotels bedragen half uur tot uurtje rijden maximaal. Noord-Cyprus is niet zo groot.
- Half Pension. Verblijf in 4* hotels (landelijke categorie)
- Verblijf in 2 verschillende delen van Noord Cyprus. (6 + 4 nachten)
- Inkomgelden van musea (circa €35)

Niet inbegrepen:

- Middagmaaltijden
- Excursie op vrije dag mogelijks naar Zuidelijk Cyprus

Vogelrijke gebieden in Noord-Cyprus worden met vogelgids bezocht.
Er wordt ook uitgekeken naar een terrein of gebieden waar veel orchideeën groeien en ook de Middellandse zeeflora krijgt aandacht.
Op de vrije dag mikken we wellicht op een uitstap naar Zuidelijk Cyprus (de kostprijs voor vervoer is nog niet bekend)

Inschrijven kan tot volzet met 30 deelnemers. Momenteel zijn er 18 ingeschrevenen. Gelet op het paasverlof, en de weinige vluchten naar Noord-Cyprus is deze reis immers vroeg te boeken!

Inschrijven doe je op 2 manieren:
1) e-mail dat je zeker wenst mee te gaan naar Jacques.Vanheuverswyn@telenet.be,
2) stort een voorschot van € 535 / persoon op rek BE73 8912 5400 9260 van Natuurpunt, p.a. B.P.Ceuterickstraat 18, 9890 Asper.

De opbrengst van deze reis gaat naar het reservaat te Ooidonk (uitbreiding gruttoweiden).

Reisleiders: Jacques Vanheuverswyn en onze Turkse vriend Yusuf Yelcenci.

Dierenartsenpraktijk 'Blauwesteen'
Dierenartsen
De Pourcq Bernard en Moreaux Philippe
Blauwesteen 43 te 9600 Ronse
www.dierenartsinronse.be
tel: 055/21.38.19
uit sympathie

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

Boksende haas tegen bruine kiekendief

Niko Van Wassenhove

Het is een zonnige voormiddag op woensdag 26 juli 2017 en ik loop in de Scheldevallei in Eke. Ik sta voor een groot ongemaaid grasveld waar ik regelmatig vogels als nijlganzen, Canadese ganzen, wilde eenden, kleine mantelmeeuwen en kieviten waarneem. Ook zijn konijnen en hazen regelmatig van de partij. Vandaag had ik meer geluk: een vrouwtje bruine kiekendief dat langzaam over het grasveld vloog. De vogel vloog richting een haas die met zijn hoofd boven het gras kwam piepen. Met de poten naar beneden hangend, een typische vlucht van de bruine kiekendief, vloog de roofvogel richting haas. Op het moment dat de kiekendief de haas ging aanraken trok de haas zijn hoofd naar beneden en vloog de vogel over hem heen. Maar de kiekendief keerde om en vloog terug naar de haas, waarbij deze zijn hoofd weer naar beneden trok. Dit scenario herhaalde zich nog een tweetal keren. Bij de volgende poging bleef de bruine kiekendief hangen voor de haas waar deze nu met zijn voorpoten als een volleerd bokser begon te boksen tegen de lange naar beneden hangende poten van de kiekendief. De kiekendief haalde niet uit en vloog een twintigtal meter verder en landde op de grond. De haas liep richting kiekendief en stond nu op zijn achterpoten met zijn oren en hoofd boven het grasland naar de vogel te kijken. Wat later vloog de kiekendief weg.

Van op het punt waar ik het ganse schouwspel bewonderde kon ik niet zien door het hoge gras of er jonge hazen in de buurt waren. Van een verrassingsaanval was geen sprake en een volwassen haas is veel te zwaar als prooi voor de bruine kiekendief maar een jonge haas komt regelmatig voor in de lijsten van gevangen prooien. Zo is er op Youtube een filmpje te zien van een jonge haas die gevangen wordt door een bruine kiekendief en achtervolgd wordt door de volwassen haas die tegen de kiekendief springt waardoor de vogel zijn prooi moet lossen. Mogelijks waren er jonge hazen in de buurt die verdedigd werden door de volwassen haas.

Bloemen in onze wegbermen

Marie-Christine Vanmaercke-Gottigny

Banaal, de flora van onze wegbermen langs straten, velden en weiden? Wellicht wel, maar toch…

In de laatste week van juli laatstleden heb ik veel gefietst, in Moregem, Petegem, Bevere en Eine. Vanop mijn fiets heb ik gekeken naar de verschillende soorten bloemplanten – planten met 'echte' bloemen, dus niet naar grassen, biezen enzovoort in de wegbermen en de tuin- en akkerranden.

Sinds jaar en dag bekijk ik onze flora, lange tijd heb ik nog meegedaan aan de inventaris van een aantal kilometerhokken. Nu was het vanaf de fiets… misschien niet echt wetenschappelijk, maar toch interessant.

Zeepkruid *foto: Gilbert De Ghesquière*

Het is zeker dat ik er een aantal bloemen niet gezien of niet herkend heb. Bijvoorbeeld: slechts één soort klaproos? Al die gele composieten – geraak daar maar eens uit… vanop je fiets. Soms noteerde ik een plant bij benadering. Omdat ik niet de tijd nam om af te stappen en de plant in detail te bekijken.

Vroeger wist ik echte koekoeksbloem staan in een berm in Petegem, maar ik vind die niet meer. En, o ja, het hondskruid dat slechts enkele dagen mocht bloeien in Bevere alvorens een onverlaat de plant uitgroef, heb ik niet meegerekend.

Thuis heb ik al wat ik gezien heb, opgeschreven, met behulp van mijn ouwe-getrouwe flora om zeker te zijn dat ik er geen vergat; alhoewel… Zo kom ik toch aan 99 soorten bloeiende planten in de wegbermen

in deze dagen. Daar zijn toch pareltjes bij als akkerhoornbloem, zeepkruid en klein kaasjeskruid. Toch niet mis, he?

Reken daarbij de voorjaarsbloeiers; uit het hoofd herinner ik er me een 25-tal in deze dorpen, en je komt vlot aan meer dan 120 soorten – in doodgewone wegbermen. Banaal qua soorten, misschien, maar toch een behoorlijke rijkdom. Een reden om respect te vragen voor onze wegbermen? Onder meer dat de gemeenten de wettelijke maaidata zouden respecteren. En dat particulieren de rand van hun percelen niet meer zouden doodsproeien.

En nog een mierenverhaal

Marie-Christine Vanmaercke-Gottigny

Misschien herinner je je dat ik vorig jaar op vakantie in Frankrijk mieren bestudeerde. Dit jaar verbleven we ook in de Drome Provençale; mieren bestuderen deed ik nu niet, ze soms observeren wel en verder alleen maar genieten van rust, zon, fiets en zwembad. Van zwembad gesproken: rond het bad liggen grote ruwe tegels van 50 x 50 cm. En daar begint dit mierenverhaal.

Op een rustige voormiddag kwam ik uit het zwembad en zag ik een bende minuscule, flinterdunne miertjes, amper één millimeter groot, die een bij aanvielen. De bij leefde nog, maar was duidelijk niet 'in goeden doen'. Een dertigtal miertjes kropen over haar, ik veronderstel dat ze de bij op mierenzuur trakteerden, want na verloop van tijd was de bij dood. En toen begon het: in wisselende formaties trokken en duwden die mini-miertjes aan de bij; eerst duwden ze haar op de rug – dat sleepte blijkbaar beter – dan gingen het 'linea recta' richting het mierennest, dat bleek te liggen onder het sanitair gebouw, met ingangen in de voeg tussen muur en vloer van het zwembadterras. Ongelofelijk, tientallen miertjes doelbewust (?) aan het werk: terwijl een aantal aan het bijenlichaam trokken en andere duwden, kropen nog meer mieren erop en beten één voor één de bijenpoten af. Je zag dan twee of drie miertjes naast mekaar lopen met tesamen een bijenpoot in hun bekje, recht op het nest toe, in volle 'mieren'vaart.
Andere miertjes beten stukjes van de bijenvleugels en liepen er alvast mee naar het nest.

Maar tussen de terrastegels liggen v-vormige voegen die niet met specie opgevuld zijn: voor de miertjes échte canyons, wel 2 mm diep. Van de plaats waar ze de bij aanvielen tot aan hun nest was het ongeveer drie meter ver, dus moesten ze een zestal van die hindernissen overwinnen: de bij in de v-vorm duwen, dan met 'mier en macht' ze eruit tillen, dàn het beest weer op z'n rug krijgen en hop – verder duwen en trekken tot de volgende v-diepte. Intussen hadden een aantal miertjes de bijenkop er bijna af gekregen.
Een half uur heb ik er zitten op kijken, maar dan moest ik weg – manlief kreeg middag-honger. De laatste halve meter van het transport heb ik gemist, maar toen ik na de middag terug ging, was er geen miertje meer te bekennen en ook geen dode bij meer.
's Anderendaags - maar nu in het sanitair gebouw: diezelfde mini-miertjes, deze keer wel met vele tientallen, misschien meer dan honderd, waren bezig een horzel (jaja, zo'n enorm grote wespachtige) aan het bewerken, aan het slopen. Helaas had ik geen tijd om het verdere verloop van hun activiteiten te bekijken.
Toen ik dat aan een medekampeerder vertelde, zei hij dat hij onlangs deze minuscule miertjes zag een dode vlinder (een buxusmot) naar hun nest slepen, ook op het zwembadterras.
Verbazend is het toch: zo'n mierenkopje is amper een tiende van een millimeter groot, veel hersenen kunnen daar niet in zitten. Toch slagen ze erin om te plannen, samen te werken, het transport én de taken te organiseren, de korstste weg naar hun nest te vinden over een vloer waar permanent mensen lopen. En dan: zo'n bijenlijf of vlinder weegt toch vele, vele keren meer dan deze flinterdunne kleine mieren. Hoe doen ze het?

Wellicht ben je ook zo: ik blijf me maar verbazen over die fantastische natuur.

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77, Fax: 055/30.03.45
bestel@beatrijs.be

Natuurpunt Herzele op zoek naar kriebelbeestjes

Frederik Dierickx

Afgelopen juli mochten we een 15-tal enthousiaste jongelingen en al evenveel enthousiaste ouders verwelkomen op onze 'kriebelwandeling'. Een natuurexcursie gericht op kinderen met als thema: kriebelbeestjes. Onder de term kriebelbeestje

foto: Johan De Neve

verstonden we deze keer vlinders, kevers, mieren, spinnen, libellen en juffers, wormen en slakken. En laat het Duivenbos daar nu net een overvloed aan hebben. De hoofdbrok van de wandeling draaide wel rond vlinders, de maand juli is dan ook een piekperiode voor de meeste soorten dagvlinders. Onze eerste stopplaats was de grote poel waar we gewapend met vlindernet en loepjes zoveel mogelijk vlinders probeerden te vangen. Na een grondige bestudering en het op naam brengen van elke soort kreeg ieder exemplaar vanzelfsprekend terug de vrijheid. Bruin en oranje zandoogje waren zeer talrijk en met de gepaste zoekkaart was het voor de meeste kinderen een koud kunstje om dagpauwoog, gehakkelde aurelia en distelvlinder op naam te brengen. Van deze laatste zagen we 1 enkel exemplaar en afgelopen seizoen mocht ik hem ook maar een handvol keer waarnemen in de tuin. De heksenjacht op de distel zit daar zeker voor iets tussen en ik hoop dat hier de komende jaren verandering in komt nu de distelbestrijdingsplicht ter discussie staat. Onze tweede stopplaats bracht ons naar een kleinere poel in het Duivenbos die in tegenstelling tot de grote poel wel nog water bevatte. De schepnetten en observatiebakjes werden verdeeld en tientallen waterdiertjes kregen onze volle aandacht. Het blijft wonderlijk wat er allemaal te zien is onder de waterspiegel en dat zag je ook aan de kinderen. Opnieuw werkten we met een aantal zoekkaarten, determinatiesleutels en insectengidsen. Met wat geduld identificeerden we diverse waterdiertjes waaronder de geelgerande watertor, een kever die behoort tot de familie van de waterroofkevers en o.a. amfibieënlarven op zijn menu heeft staan. Onze salamanderpopulatie is dus gewaarschuwd. Na het wateronderzoek werden we getrakteerd op nog meer water maar dan wel hemelwater. Een fikse onweersbui bleek ons deel en we scholen met z'n allen onder een grote meidoorn. Meidoorn zou volgens de overlevering een uitstekende bliksemafweerder zijn maar onderzoek wees uit dat meidoorns procentueel net veel geraakt worden door blikseminslagen. Wij bleven in ieder geval gespaard.

Na regen kwam zonneschijn en we zetten onze tocht voort richting de hooiweide en bronbos. We controleerden een aantal nestkasten voor muizen. In het Duivenbos staan er een 40-tal kasten voor eikelmuis maar de meeste worden bewoond door bosmuis of mezen. Dit jaar konden met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid bepalen dat 1 nestkast bewoond werd door een eikelmuis. We vonden hier geen levend exemplaar maar wel een zeer typisch bolvormig nest dat eigen is aan onze fruitratjes. Hopelijk brengen de wintercontroles meer duidelijkheid. Hoe dan ook sprak de muis met het 'zorromasker' enorm tot de verbeelding.

Tot slot gingen we nog op zoek naar zandoogjes in

foto: Johan De Neve

het hoge gras en vonden we warempel een tijgerspin in zijn web. Het was voor mij de eerste keer dat ik de soort in het gebied kon waarnemen maar verschillende wandelaars hadden de aanwezigheid al gemeld. Oorspronkelijk was de tijgerspin een Zuid-Europese soort. Heel lang kwam ze in België alleen voor in het zuiden van het land. In Nederland kwam ze toen nog niet voor. Sinds zo'n twintig, dertig jaar is de spin echter steeds noordelijker gaan opduiken en vandaag vind je haar dan ook regelmatig in het grootste deel van België en Nederland. Mogelijk voelt de tijgerspin zich hier nu meer thuis door de opwarming van het klimaat in onze streken. De soort wordt gevonden op de heide, maar ook in wegbermen, grasland en de laatste jaren zelfs regelmatig in tuinen. Een mooie afsluiter van onze voormiddag.

We wandelden terug naar de oude steenbakkerij waar we nog een gezellige picknick hadden voorzien. Ik zag enkel blije gezichten en tijdens het eten bleven de vragen over de kriebelbeestjes maar komen. Dit soort activiteiten is zo waardevol omdat kinderen en jongeren de natuur leren begrijpen, deze leren respecteren en nog belangrijker misschien, mekaar aansporen om meer met natuur bezig te zijn. Volgend jaar organiseren we terug een soortgelijke activiteit, locatie en uur zal vanaf januari te vinden zijn op de kalender van Natuurpunt Herzele.

Natuurweekend naar Natuurpark Hoge Kempen en Sint-Pietersberg

Eddy Vervynck en Wim Vercruysse

Beste natuurvrienden

Van 1 tot 3 juni 2018 bezoeken we het nationaal park 'Hoge Kempen', en de omgeving van de Sint-Pietersberg. Kalkgraslanden, hellingbossen, historische hoeves, forten, wijngaarden, kastelen en een onderaards labyrint van pikdonkere mergelgrotten. Weinig neerslag, veel zon, een kalkrijke poreuze bodem en een uitgesproken reliëf zorgen op de Sint-Pietersberg voor een explosie van zeldzame dier- en plantensoorten, het merendeel met een zuiders tintje.

De bijzonder kalkflora en de insectenrijkdom van de Sint-Pietersberg zijn haast legendarisch. De kleurrijke kalkgraslanden worden druk bezocht door o.a. vlinders, kevers, wespen, solitaire bijen, spinnen, rugstreeppad, hazelworm, orchideeën, muurhagedis, gladde slang, kortom te veel om op te noemen!

We logeren in vakantiehuis Domein Pietersheim te Lanaken, gelegen op het voormalig prinselijk domein Pietersheim, vlakbij een kinderboerderij, aan de rand van het nationaal park 'Hoge Kempen' We hebben 10 kamers gereserveerd van 4 bedden, elke moderne kamer is voorzien van douche en toilet. We hebben een gezellige polyvalente zaal met zithoek, televisie,…

Neerharenweg 12 3620 Lanaken – www.pietersheim.be

Het programma:

- We arriveren op vrijdagavond, we installeren ons op de kamer, om 19u30 is er een lichte maaltijd en rond 21u is er een PowerPoint over deze streek door de gids, en biedt Natuurpunt Deinze-Zulte u een gratis welkomstdrankje aan.
- Zaterdagmorgen vertrekken we stipt om 09u45 naar Maison de la Montagne, St.Pietersberg Lanaken, voor een schitterende natuurwandeling van ongeveer 15 km. We

foto: Eddy Vervynck

wandelen richting Eben, Eben-Emael, Opkanne, Kanne, en via de Maas zijn we rond 17u30 terug, en kunnen we ons verfrissen in Domein Pietersheim. In afwachting van ons avondmaal genieten we van een aperitiefje 'Maison'. De kinderen kunnen ondertussen de kinderboerderij bezoeken, en spelen op de mooie speeltuin, in een veilig en verkeersvrij domein.

- Zondagmorgen vertrekken we stipt om 09u45 voor een bezoek aan een goed bewaarde, prachtige, natuurparel: 'de vallei van de Ziepbeek', onder begeleiding van Jan Loos, natuurkenner en afgevaardigd bestuurder van Landschap vzw. Tegen de middag zijn we aan de Lieteberg, waar we onze picnic gebruiken en tot slot doen we nog iets gek: het blotevoeten pad van de Lieteberg!

Inschrijven voor dit weekend kan, mits storting van de volledige som:

- volwassenen 135 euro/pp (€ 50,- extra voor een individuele kamer, voor zover beschikbaar)
- kinderen 6-11 jr. 100 euro/pp
- kinderen 2-5 jr. 60 euro /pp

Alle kamers zijn op basis van 4 personen/kamer!

Uw inschrijving is pas geldig als de volledige som is overgeschreven, en na bevestiging van NP Deinze Zulte.

Inbegrepen in de prijs: 2 nachten op basis van volpension, plaatselijke gids, lichte lunch en welkomstdrankje op vrijdagavond. Verder aperitief zaterdagavond, extra uitgebreid ontbijt op zondag, lakens, deken, kussensloop en uiteraard amusement en veel natuurbeleving!

Het volledige bedrag storten op rekening nr. van Natuurpunt Deinze Zulte: BE34 9794 3597 5090 Peperstraat 24 te 9800 Deinze, met vermelding 'Sint Pietersberg'

Samen maken we er terug een schitterend weekend van!

De Wijze

Greet De Wandeler

"Van mij krijgen ze vijf minuten. We vertrekken." Net dan hobbelen we de kasseien op, 25 blikken op ons gemikt. Nog enkele geïnteresseerden sijpelen het kerkplein van Wontergem op. Gezapig zakt de kwebbelende groep richting Vondelbeek.

De plantenencyclopedie opent. Karel verdwijnt erin alsof hij in een warm bad glijdt. Sommigen pennen ijverig met kleine potloodjes in vergeelde notitieboekjes. Als ik even wegkijk en enkel luister, hoor ik meneer de Uil uit de Fabeltjeskrant met zijn gedempte fluwelen stem, de rollende R incluis. De leermeester in Karel leeft nog vurig.

Van echte kamille kan je thee trekken om tot rust te komen. Boerenwormkruid werd in stallen gehangen om vlooien te weren. Het blijkt een paardenmiddel te zijn tegen wormen - voor paarden wel te verstaan, lacht Karel fijntjes. Vogelwikke dankt zijn naam aan de vorm van de bloem die lijkt op een zittend vogeltje (een beetje zoals het Twittervogeltje). Om dat te kunnen zien, moet je wel op één na alle bloempjes wegplukken.

De paraplu wordt die avond enkel geheven om het grillige graafwerk van de olmenspintkever te duiden. De olm reageert fout op de esbattementen van de kever. In een poging om de schimmel de pas af te snijden, sluit de iep zijn houtvaten en tekent hiermee zijn eigen doodvonnis. Enkel iepen vanaf een bepaalde dikte zijn vatbaar waardoor er wel nieuwe olmen kunnen ontkiemen.

Op het vlonderpad in de Vondelmeersen viert de zomer hoogtij. De ganse groep wordt opgezogen in de moerasvegetatie. Vingers wrijven blaadjes en bloemen tot pulp om de geuren op te snuiven. Instemmend gemompel borrelt op bij de kanttekeningen van onze gids.

De boerderij verderop staat schijnbaar op een

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Boomkwekerij DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes,Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

donk, een verhoogde plek. De imposante uitholling in het landschap er vlakbij, is door de noeste boer gegraven om de noodzakelijke bakstenen voor zijn hoeve zelf te maken.

Karel sluit af met zijn persoonlijke legende over rode klaver, Engelse soldaten, eenzame edelvrouwen, katten, muizen, hommels, koeienvoer en dikke biefstukken. Om het verband te kennen, ga je best zelf eens met Karel De Waele op stap. Gegarandeerd kom je wijzer thuis.

NP expeditie - editie 2

Greet De Wandeler

foto: xx

Het klappen van de zweep kenden we enigszins, het parcours daarentegen had pittige verrassingen in petto. Diksmuide - Mechelen is voor vogels amper 113 km, NP rekte dit uit tot zo'n slordige 270 km. Gelukkig kregen we twee dagen.
De Blankaart lag blank te wezen toen Koen en Paul er op vrijdagavond een ontspannend boottochtje meepikten nadat ze van Deinze naar Diksmuide waren gefietst.
Zaterdagochtend hingen wolken plagend laag. Blaffende honden bijten niet. Het enige vocht van betekenis dat ons in dat laatste weekend van juni zou lastigvallen, was zweet.
De ploeg 'Vrienden van de Zeverenbeekvallei 2017' was mooi verdeeld: vier mannen en vier vrouwen: Koen, Kathy, Kurt, Paul, Liesbeth, Luc, Angelique en ik. Op zaterdag hadden we een eendagsvliegje mee: Viviane, een gentile zestiger met afgetrainde kuiten.

Dag één werd aftasten: de groep, de heuvels en vooral onszelf. 150 km langs West-Vlaamse heuvels en Oost-Vlaamse Ardennen. Bij de een waren de hammetjes al beter ingepakt dan bij de ander. Geen nood: na de ervaring van vorig jaar zat er dit jaar **bike monger's** - Happy Bottom - **bum butter** in een van de fietstassen: tegen zondagavond was de bodem van de pot kaal.

Sommigen hadden een streng suikervrij dieet gevolgd weken voor de aanvang. Dat dit hen een boost heeft gegeven, hebben we gemerkt!
Het 'verloren GSM incident' van 2016 werd dit jaar ingeruild voor een andere act: na een paar bruggen over de Leie en haar zijarmen zagen we plots een van onze teamleden aan de andere kant van het water fietsen. Efkes verstrooid. Later op de dag kwam ze breed lachend uit het bos gehobbeld. Efkes verstrooid, klein ommetje gemaakt en snel bijgepeddeld.
Liesbeth & kids speelden teamhelpers en doken op het gepaste moment op met een tafel of een deken vol lekkers. Lucas, de jongste deelnemer, fietste het grootste deel van het weekend mee, puike prestatie voor een tienjarige!
Vrienden van Paul herbergden de ganse ploeg in hun gerestaureerde vierkantshoeve vlakbij de Boembekemolen in Brakel (de officiële overnachtingsplek). En zeggen dat er nóg bedden vrij waren in dat gezellige huis.

Dag twee ebden de weeën van de zuidelijke heuvels langzaam weg. Over het Pajottenland, het land van Aalst en dat van Vilvoorde schoven we op richting Mechelen. Een belangrijk deel van de tweedaagse liep langs water (Leie, Dender en Zenne) waardoor

foto: xx

een mooi deel van de route verkeersvrij was. Daar werd het tempo wel eens opgedreven tot zwaar voorbij de 30 km/h.
De blijde intrede in Mechelen met muziek, drank en lekkers gaf toch weer een overwinningsgevoeltje.
Afdeling Deinze-Zulte zamelde ruim € 10 000 in. Dat ruikt naar meer…

Merci aan ieder die ons, op welke manier ook, steunde.

NP expeditie - editie 2

Net zoals tijdens de eerste editie vorig jaar namen tijdens het weekend van 24 en 25 juni ook nog twee andere teams uit de regio Vlaamse Ardennen plus deel aan deze tweede Expeditie Natuurpunt. De Fruitratjes fietsten mee ten voordele van het Burreken en kregen € 5 025 samen. De Kwikkers bereikten de eindmeet in Mechelen en fietsten € 3 767 bij elkaar voor de Maarkebeekvallei. Met beide teams was afdeling Vlaamse Ardennen goed vertegenwoordigd. In tegenstelling tot vorig jaar legden de teams hetzelfde parcours af. Samen sterk!
De foto's vind je op www.expeditienatuurpunt.be en op de Facebookpagina van Expeditie Natuurpunt. Ook in 2018 gaat Natuurpunt op expeditie tijdens het weekend van 23 en 24 juni.

Kerkuil in de lift in Maarkedal

Johan Cosijn

Voor de uilenwerkgroep van de Maarkebeekvallei

Maandagavond 7 augustus laatsleden werden twee jonge kerkuilen geringd op de kerktoren van de geklasseerde Sint-Petruskerk van Kerkem, ook wel parochiekerk Sint-Pieter genoemd. In 2007 werden ernstige stabiliteitsproblemen aan de kerk vastgesteld en werd een restauratiedossier opgemaakt en ingediend. Tijdens de restauratiewerken kon de nestkast voor kerkuil niet bezocht worden, monitoring was bijgevolg uitgesloten tijdens de periode van de restauratie.

Drie jaar geleden werd de nestkast nog gebruikt door kauwen. De kast werd volledig leeggemaakt en grondig uitgekuist. De toegang voor kauwen en duiven werd bemoeilijkt. Deze inspanningen leverden uiteindelijk succes op. Tijdens de eerste controle dit jaar op 5 juni vliegt vader of moeder uil weg uit de nestkast. We krijgen twee eieren te zien. Op 15 juli bevinden zich drie kleine jongen op de bodem van de nestkast en twee eieren (dezelfde als op 5 juni?). De jongen zijn nog te klein om ze van een ring om de poot te voorzien. Op 7 augustus is het dan zover: de twee jonge kerkuilen krijgen een ring om de rechter poot aangebracht. Op de metalen ring die om de poot wordt bevestigd staat een uniek nummer. Met het ringen van de vogels wordt heel wat informatie ingezameld over hun mysterieuze gedrag en leven. De vogels kunnen dan ook opgevolgd worden: waar ze terechtkomen, hoe oud ze worden, welke familiebanden er in de populatie worden samengesteld, enzovoort. Al deze informatie wordt gebruikt om deze prachtige vogels nog beter te beschermen, en daar kan u ons dus bij helpen! In eerste instantie door geen vergif (insecticiden of pesticiden) te gebruiken in de tuin en moestuin. Deze giftige producten stapelen zich op in het lichaam van de prooien van de kerkuil die hierdoor op zijn beurt vergiftigd wordt, niet zelden met de dood tot gevolg. Hoort u echter sissende geluiden in uw schuur of op uw zolder? Of ligt er een laag grote witte vlekken van uitwerpselen en zwarte glanzende braakballen van circa 6 cm lang op de grond? Dan broeden er mogelijk ook bij u kerkuilen, misschien hebben ze zelfs jongen die 's avonds en 's nachts snurkende, blazende of katachtige geluiden maken. U kan dat doorgeven via kerkuilwerkgroep@vogelbescherming.be Waarvoor hartelijk dank!

Dat het broedseizoen van kerkuil een grote spreiding kan kennen en jaarlijks erg kan verschillen is bij kerkuilbeschermers bekend. Standaard start de baltsperiode in februari/maart, eileg volgt in maart/april en jongen worden geboren in mei/juni. Na een zachte winter starten broedkoppels vaak vroeger, en bij slechte weersomstandigheden (nat en koud) in het voorjaar stellen vele koppeltjes het broedseizoen even uit. Zo is het niet echt uitzonderlijk dat nog jongen uitvliegen tot eind september/oktober. In sommige gevallen speelt ook de leeftijd van de broedvogels mee, oudere vogels starten doorgaans vroeger dan jonge vogels die voor het eerst deelnemen aan het broedproces.

Op alle locaties worden steeds braakballen meegenomen voor onderzoek. De uilen eten de muizen met huid en haar op en spugen de

De kerkuil in Maarkedal

*In de nestkast in de kerktoren van **Nukerke** werd op 2 juni een verlaten nest van kauwen aangetroffen. Deze winter dient de nestkast leeggemaakt en uitgekuist te worden.*

*De nestkast in de kerktoren van **Maarke** is weggehaald wegens verbouwingswerken aan het Marca. Na het beëindigen van de werkzaamheden zal de nestkast teruggeplaatst worden.*

*In de kerktoren van **Etikhove** werden op 5 juni drie jonge kerkuilen gezien in de nestkast. Mogelijks waren het er vier, want op 13 juni werden vier jongen van een ring voorzien door een erkend vogelringer.*

*In **Schorisse** zagen we op 5 juni vier grote jongen. Bij het benaderen van de nestkast hoorden we ze 'blazen'. De ouderuil vliegt weg. Er bevindt zich nog één ei in de kast. Op 13 juni worden drie gezonde jongen van een ring voorzien. Eén jong heeft het niet gehaald.*

*Behalve in nestkasten op kerktorens is er sinds vele jaren een succesvol vrij broedsel van kerkuil bekend in een schuur van een boerderij in **Schorisse**. Hoeveel jongen er precies zijn is moeilijk te bepalen en ringen is onbegonnen werk. Tijdens de controle op 6 juni zagen we de ouderuil wegvliegen.*

onverteerbare delen gewoon weer uit. Dit zijn de uilenballen of braakballen. De braakballen van een kerkuil kunnen in grootte variëren. Meestal zijn ze tussen de 3 en 8 cm lang. Een braakbal bestaat uit haren, veren, botten en soms een vogelring. Van de botten is de schedel het meest interessant omdat daarmee de soort kan bepaald worden.

De 'Kerkuilwerkgroep Vlaanderen' is een afdeling van Vogelbescherming Vlaanderen en werd in 1979 opgericht, omdat de nachtroofvogels dreigden uit te sterven. Tot 1986 zag het er erg slecht uit, maar vanaf dan is het er stilaan op vooruit gegaan. In de ruime regio Vlaamse Ardennen wordt de plaatsing en de monitoring van de nestkasten voor kerkuil (en steenuil) gecoördineerd door het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen. In Maarkedal wordt de monitoring van de nestkasten voor kerkuil uitgevoerd door de uilenwerkgroep binnen de werkgroep rond de Maarkebeekvallei, een werkgroep rond de natuurgebieden in de Maarkebeekvallei binnen de werking van Natuurpunt Vlaamse Ardennen. Ook de 45 nestkasten voor steenuil worden jaarlijks gemonitord door de leden van de uilenwerkgroep: Ludo Bauwens, Andy Vanbraband, Mario De Langhe en Johan Cosijn.

Meer info kan u vinden via:

- www.kerkuilwerkgroep.be
- www.rlva.be
- http://maarkebeekvallei.skynetblogs.be

Kijkers voor kijkers

Bent u toe aan een nieuwe verrekijker of telescoop? Uw oude kan wellicht veel betekenen voor de bescherming van vogels in ontwikkelingslanden! Lever hem daarom bij Natuurpunt in en geef zo uw oude kijker of telescoop een tweede leven.

Verrekijker onmisbaar bij natuurbescherming

Verrekijkers en telescopen zijn cruciaal voor het verzamelen van vogelgegevens in de hele wereld. Alleen met goed uitgeruste vogeltellers weten we hoe het gaat met de vogels en hun leefgebieden. Welke soorten worden bedreigd en moeten dringend beschermd worden? Waar zitten ze precies en in welke aantallen? Om dat te weten te komen is een verrekijker onmisbaar.

Verrekijkers voor de kinderen

foto: Barend van Gemerden

Voor beginnende vogelaars zijn verrekijkers extreem belangrijk: ze geven een echte 'focus' op de vogels. Stipjes op de horizon worden dankzij kijkers vogels met prachtige kleuren en bijzonder gedrag. De ervaring leert dat als mensen vogels een keer echt goed hebben gezien, ze steeds opmerkzamer worden op de vogels en natuur in hun omgeving. Vaak zijn verrekijkers in veel landen voor kinderen nog iets heel nieuws en spannends. Helaas zijn lang niet overal voldoende middelen aanwezig om goede verrekijkers te kopen.

Heeft u een gebruikte en goed functionerende verrekijker of telescoop werkeloos in de kast staan? Breng hem dan meteen binnen en gun hem een tweede leven. U helpt de bescherming van vogels en natuur in landen waar dat het hardst nodig is.

Natuurpunt werkt samen met Vogelbescherming Nederland en de Afrikaanse Birdlife partners om de verrekijkers bij de juiste mensen te krijgen.

Inleveren oude verrekijker

foto: Barend van Gemerden

Lever uw kijker of telescoop in bij Natuurkijkers.be te Oudenaarde (zie advertentie hiernaast op blz. 32). Natuurkijkers.be beoordeelt de ingeleverde optiek en controleert wat bruikbaar is of niet. Vervolgens gaat onze partner Vogelbescherming Nederland na welke kijkers op welke plek het hardst nodig zijn en verzorgt het transport. Zij zorgen ervoor dat de optiek zo snel en efficiënt mogelijk op de juiste plaats terecht komt.

Hartelijk dank!

NB: Uw ingeleverde kijker is een donatie aan Natuurpunt; u krijgt dus geen (inruil-)waarde ervoor terug.

Nieuwe kijker uitzoeken?

Ga eens langs bij Natuurkijkers.be te Oudenaarde of maak je keuze in de Natuurpunt webshop: www.natuurpunt.be/winkel

P.V.S.
electronic developments
ELEKTRONICA
-ontwerp -productie -consulting
Alle info: info@pvsed.com of tel.055/49.60.12
na afspraak: Neerstraat 28, Nederzwalm
+ ZAKLAMPEN
merk FENIX
Volledige gamma op: www.fenix-nederland.nl

De Mediawatcher

Hulp voor de patrijs

In heel Europa gaan de populaties patrijzen en andere akkervogels er zorgwekkend snel op achteruit. Geschikte leefgebieden met voldoende nest- en schuilgelegenheid en zomer- en wintervoedsel voor akkervogels worden steeds schaarser. Daarom slaan 11 partners uit vier landen (België, Nederland, Duitsland, Verenigd Koninkrijk) de handen in elkaar. Voor Vlaanderen zijn dat de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), Agrobeheercentrum Eco², Inagro, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en Hubertus Vereniging Vlaanderen. Vreemd genoeg ontbreekt Natuurpunt!

Bedoeling van het project is om de meest effectieve en duurzame beheermaatregelen om de achteruitgang van de patrijs tegen te gaan, op verschillende plaatsen uit te testen.

Hierdoor zouden de patrijzenpopulaties en de algemene biodiversiteit met 30 procent moeten toenemen tegen 2020.

De patrijs is een vogel die hoge eisen stelt aan zijn leefomgeving en is daardoor een prima indicator voor de biodiversiteit in de regio. Dat betekent dat ook andere akkervogelsoorten mee zullen profiteren van de beheermaatregelen ten voordele van de patrijs.

Die beheermaatregelen zijn een mix van bestaande beheerovereenkomsten en nieuwe, experimentele beheerovereenkomsten. Denk bijvoorbeeld aan keverbanken, meerjarige bloemenmengsels en groepjes lage struiken. In de winter zullen de patrijzen worden bijgevoederd. Vanuit natuurstandpunt doet de controle van predatorpopulaties wel de wenkbrauwen fronsen.

Monitoring moet dan uitwijzen of de maatregelen ook effect hebben op de patrijzenpopulatie én op het landbouwecosysteem, en of de inspanningen van landbouwers en jagers vertaald worden naar concrete resultaten.

(zie ook: http://northsearegion.eu/partridge)

(Vilt Nieuwsbrief, 31-08-2017)

Bevers in Vlaanderen

Het Agentschap voor Natuur en Bos, ANB, betaalde in 2016 55 619 euro uit als vergoeding voor schade aangericht door bevers. Dat is het hoogste bedrag van de afgelopen vijf jaar hoewel het aantal schadedossiers beperkt blijft. Vlaanderen sprak eerder de ambitie uit om tegen 2019 500 beverfamilies op zijn grondgebied te willen.

De aangroei van de beverpopulatie in Vlaanderen is het sterkst in het Dijle-Zenne en Maasbekken. Knaagschade en opstuwend water door beverdammen leiden tot schade bij respectievelijk boomkwekers en landbouwers.

(Vilt Nieuwsbrief, 12-06-20107)

Inbraak door beer

Een hongerige beer heeft een familie met twee kinderen in de Italiaanse Abruzzen behoorlijk aan het schrikken gebracht. Het dier was kort na middernacht het verblijf van het gezin in het nationaal park in Villavallelonga binnengedrongen.

Het dier liet het alarm afgaan, waardoor de vader dacht dat het om een inbreker ging. In plaats daarvan stond hij in de woonkamer oog in oog met de beer. Het gezin slaagde erin zich te barricaderen in een slaapkamer en riep om hulp. Omdat de beer niet onmiddellijk buiten geraakte, werd hij onrustig en verwoestte hij een deel van de woning.

Hij werd uiteindelijk door een dierenarts, met een pijltje verdoofd en later in het park terug vrijgelaten.

Meer dan 100 soorten vogels en meer dan 60 soorten dagvlinders waarnemen in 1 week tijd? Meer dan 300 dagen zon per jaar en een zwembad?

Vakantiewoning Casa Mata Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
(behalve in juli en augustus)

Alle info: www.casamata.info

Comitas "sheng-instituut"

(succursale Lexica)

YOGA & MASSAGE

"de natuur wijst de weg"

Hospitaalstraat 9
9000 Gent

Nederpoorterij 7
9660 Brakel

0476 56 58 53

www.yoga-comitas.be

De 120 kilogram zware beer is geen onbekende voor het gerecht. Hij brak eerder al binnen in kippenhokken en werd daarom met een zendertje uitgerust.
In Italië leven drie afzonderlijke bruine berenpopulaties, een van hen in de centrale Apennijnen. Hun aantal wordt op 40 tot 50 dieren geschat. De voorbije decennia zijn echter veel beren door stropers gedood.
(http://www.hln.be/hln/nl/2661/Dieren/article/detail/3220006/2017/07/29/Gezin-opgeschrikt-door-nachtelijk-bezoek-van-een-beer-in-Italie.dhtml)

Vlinderweekend 2017

Klein koolwitje *foto: Gilbert De Ghesquière*

De top drie van het vlinderweekend dit jaar werd gevormd door het klein koolwitje, de atalanta en het groot koolwitje. Er waren dit jaar merkelijk minder vlinders, vermoedelijk te wijten aan de vroege vlinderpiek, veroorzaakt door het bijzonder warme voorjaar van 2017. Hierdoor vlogen de meeste soorten 2 tot 4 weken vroeger dan gemiddeld, waardoor hun vliegperiode bijna voorbij was.
In mijn tuin waren er in september tot 14 dagpauwogen present op blauwe knoop, aan aanrader voor de vlinders in de herfst!
(Natuurpunt bericht)

Vistrap op de Zwalm

De waterkwaliteit van de Zwalm was in 1995 te slecht om een gezond visbestand toe te laten. In 1995 werd een vistrap aangelegd op de Zwalm. Door de slechte waterkwaliteit geloofde men toen niet dat er ooit terug veel vis op de Zwalm zou komen, laat staan dat ze de vistrap zouden gebruiken om stroomopwaarts te zwemmen.
Nu, meer dan 20 jaar later, is de waterkwaliteit van de Zwalm en haar zijlopen sterk verbeterd. De waterkwaliteit is er zodanig goed dat het Agentschap voor Natuur en Bos er al een aantal jaar een soortenherstelprogramma uitvoert en jonge individuen van serpeling, kopvoorn en beekforel in de Zwalm uitzet.
Bij recent onderzoek van het visbestand werden volwassen dieren, maar ook een aantal nakomelingen opnieuw gevangen. Ook lopen er vaak meldingen en selfies binnen van vissers die grote individuen aan de haak hebben geslagen.
Begin 2017 werd besloten om de vistrap te monitoren en het provinciebestuur liet een aangepaste fuik maken die aan de opwaartse zijde van de vistrap kon gemonteerd worden. Dit net werd zo opgehangen dat alle vissen die de vistrap opzwommen niet anders konden dan erin zwemmen.
Op 16 maart 2017 werd de fuik voor het eerst geplaatst. Bij het ophalen van het net de dag nadien bleken drie forellen en een serpeling gevangen te zijn.
Het monitoren werd in de weken erop verder gezet en het personeel van het provinciebestuur werd daarvoor bijgestaan door de leden van de recent opgerichte vzw Vliegvissen Vlaamse Ardennen. Met hun hulp kon de fuik meerdere keren per week geplaatst en gecontroleerd worden. In maart en april waren het koude nachten en er viel amper regen. Vele vissoorten hadden hierdoor niet veel zin om de Zwalm op te trekken maar er werd toch riviergrondel, blankvoorn, baars, stekelbaars en helaas ook blauwbandgrondel, een exoot, gevangen.
Halfweg mei steeg de nachttemperatuur en zorgden regenbuien voor wat meer stroming in de Zwalm. Het signaal voor een aantal vissoorten om stroomopwaarts te trekken. De vrijwilligers haalden vangsten boven van meer dan 100 vissen per nacht, van alle soorten, maten en gewichten.
Na twee maanden de vistrap aan de Boembekemolen intensief te hebben gemonitord mag geconcludeerd

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert
Gentse Steenweg 138
9620 Zottegem
09/361 03 00
jan.francois@telenet.be
www.aardbol.be

worden dat de vissen die thuishoren in het snelstromende water van de Zwalm met gemak de vistrap kunnen passeren. Zowel jonge als volwassen dieren werden gevangen.
(Nieuwsbrief De Waterstand van de provincie Oost-Vlaanderen, juli 2017)

Merels en motten

De laatste weken kende de streek twee opvallende trends: de opmars van het usutu-virus dat nogal huishield in de merelpopulatie en de verdere opmars van de buxusmot.

Bestrijden van droogte én erosie!

Boeren gingen deze zomer wanhopig op zoek naar water, West-Vlaamse boeren trokken daarbij ook de Zeverenbeek nagenoeg droog.
Dat het ook anders kan bewijst bioboer Rik Delhaye die op een hellend perceel in Heuvelland greppels en bermen aanlegde tegen erosie én tegen verdroging. De resultaten na amper drie jaar zijn veelbelovend. De gewassen op het veld floreren onder deze tropische temperaturen.
Delhaye legde greppels en bermen aan op twee erosiegevoelige percelen, loodrecht op de heuvelhelling. Op de bermen plantte hij bovendien verschillende hoogstam- en halfstambomen: onder meer appel, peer, pruim, kers, zwarte els, lijsterbes, boskers en verschillende variëteiten van resistente olm. Tussen de bomen tot slot plantte hij een laag van kruiden en groenten. Op die manier combineerde hij het bestaande systeem van ‘contourgreppels’ met agroforestry en permacultuur.
Dat levert meerdere voordelen op. Bij hevige regenval wordt het water immers opgevangen in de greppel, waardoor het de kans krijgt om in de bodem te infiltreren en het grondwater op peil te brengen. Erosie en verdroging worden hierdoor vermeden. De bomen op de bermen bevorderen bovendien de infiltratie. Omgekeerd groeien de bomen ook beter, omwille van de goede drainage in de berm en de grote beschikbaarheid van nutriënten in de greppel. De boomwortels pompen trouwens water naar boven, waardoor ook de andere gewassen op de berm en zelfs ernaast meer water ter beschikking krijgen. Dit effect kan je ‘landschapshydratatie’ noemen. Planten zijn hierdoor beter bestand tegen lange periodes van droogte. Na enkele jaren zou de waterberging van de bodem zo zijn toegenomen, dat in de greppels (permanente) poelen en vijvers kunnen worden aangelegd. Het zou zelfs mogelijk zijn om er aan aquacultuur te doen, waardoor naast hout, fruit, groenten of kruiden op de bermen en vlees of melk op het graasland tussen de bermen ook vis op hetzelfde perceel kan worden geproduceerd.
(Vilt Nieuwsbrief, 23-06-20107)

Statiegeld

Recycling Netwerk, een coalitie van milieu-organisaties, lanceerde het voorstel om PET-flessen en blikjes uit de PMD-zak te halen, en er statiegeld op te heffen. De coalitie van milieuorganisaties verwijst naar Duitsland, waar de klant zijn statiegeld van 0,25 euro terugkrijgt als hij zijn flessen terugbrengt naar de winkel, en meer dan 98 procent van de plastic PET-flessen gerecycleerd wordt
Met de blauwe zak in Vlaanderen is dat slechts 62 procent. Wie al eens aan een zwerfvuilactie meewerkte weet hoeveel blikjes er langs de wegen eindigen. Zwerfvuil, waaronder PET-flessen en blikjes, veroorzaakt ook heel wat schade in de rundveehouderij. Koeien komen ermee in contact op de wei of later in de stal (verhakseld), slikken het door, worden ziek en sterven vaak een verschrikkelijke dood. Statiegeld is een van de pistes die ook ABS daarom oppert.
Fost Plus, verantwoordelijk voor de ophaling en recylage van huishoudelijk verpakkingsafval in ons land, ziet dit echter niet zitten en zweert bij een uitbreiding van het systeem van de blauwe zakken. Milieu primeert duidelijk niet in hun argumentatie.
(De Morgen, 13-08-2017)

Bovendien draag je zo bij tot het behoud van natuur in de Vlaamse Ardennen.

Bestellen kan tot en met 29/10 **via** **www.veeakker.be/webwinkel/register**
Vergeet niet je eerst te registeren en aan te geven dat je lid bent van Natuurpunt.

filip.hebbrecht@telenet.be • 055-49 55 63

Afhaling van je bestelling kan op 04/11 **op de volgende locatie:**

- 14u20 tot 14u35.

Zottegem - Vosken
Steenweg op Aalst 91

Afscheid van Jean De La Fonteyne

Pieter Blondé

15 jaar geleden leerde ik Jean kennen tijdens een onderzoek in Bos t'Ename. Jean was verantwoordelijk voor de uitvoering van het beheer van Bos t'Ename.
Hij was letterlijk en figuurlijk niet weg te slaan van bij de koeien die in het reservaat rondlopen. Menige koe heeft zelfs haar leven te danken aan Jean. Ik denk o.a. aan de periode toen een pyromaan de loods in brand stak. Jean is toen nog, voordat de brandweer er was, de brandende loods binnengegaan. Hij heeft er de koeien en kalveren die er gestald stonden, gered.

Enthousiaste Jean *foto: Ugo Sansen*

Op vraag van lokale boeren werd er voor de natuurbegrazing in Bos t'Ename gekozen voor het lokale runderras: het Oostvlaams roodbont. Bos t'Ename was en is nog steeds de enige plek in België waar jaarrond met streekeigen runderen begraasd wordt. Voor Jean was dit een sublieme samensmelting van zijn interesse voor dieren, voor zijn interesse in genetica en zijn interesse in erfgoed. Hij was dan ook zo enthousiast dat hij deze kudde liet aangroeien tot 25 dieren.

Zijn absolute lievelingskoe was Belle. Belle was een zeer rustige en doodbrave koe. Toen de kudde in Bos t'Ename te groot werd is ze door Jean opgesplitst en naar vele andere natuurreservaten gebracht. Eerst naar 2 begrazingsblokken in Everbeek, dan naar de Heurnemeersen, vervolgens naar het Paddenbroek in Kluisbergen en naar de vroegere abdijsite hier in Ename. De lokale vrijwilligers van al deze natuurreservaten zijn Jean nog steeds dankbaar voor het begrazingswerk dat zijn kudde heeft verricht. Het vervoer en verspreiden van de koeien was niet steeds even eenvoudig. Zo herinner ik me nog zeer goed dat Jean met onze grote rode tractor naar het begrazingsblok reed naast het huis van Jean Van Uytvang in de Hayestraat in Everbeek. Op een km voor aankomst stond de tractor in brand en kwamen er vlammen in de cabine. Terwijl ik deze brand onder controle probeerde te krijgen bleef Jean koelbloedig en schijnbaar rustig verder rijden.
Jean zijn passie voor natuur vertaalde zich ook in het oprichten van een nieuwe Natuurpunt afdeling. Tot 2012 was hij voorzitter. Door het oprichten van Natuurpunt afdeling Oudenaarde werden de mensen achter de 5 Natuurpuntreservaten in Oudenaarde en omgeving sterker met elkaar verbonden.

Jean, Natuurpunt Oudenaarde *plus* en Werkgroep Bos t'Ename danken je!

Boekbesprekingen

Walter Belis

Forsman D., 2017. Handboek determineren van vliegbeelden roofvogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten, KNNV Uitgeverij, Zeist, 544 blz., ISBN 9789050116022, € 49,95.

De determinatie van vogels verloopt stapsgewijs en is gebaseerd op gelijkenis binnen een familie. Bij vogels waargenomen zittend op een tak of een paaltje, kan je vergelijken met een aantal gekende silhouetten. Anders verloopt het met vogels in de vlucht. Roofvogels in de lucht vormen vaak een lastige determinatieklus, ook voor ervaren vogelkijkers. Het feit dat roofvogels geregeld wisselen van vluchttype en dat veranderingen in morfologie en verenkleed leeftijdsgebonden zijn, maakt de determinatie niet

eenvoudiger. Bovendien gelijken sommige roofvogels op elkaar in de vlucht. In plaats van te knoeien en geregeld te falen, bestaat de eenvoudigste oplossing er in terug te grijpen naar vastgelegde vliegbeelden waarmee je kan vergelijken.. Dat is dan ook het opzet van dit handboek. Aan de hand van meer dan 1100 gedetailleerde foto's van vliegbeelden en verenkleden, leer je stelselmatig 60 roofvogelsoorten uit Europa, Noord-Afrika en Midden- tot Centraal-Azië herkennen. Naast het fotomateriaal behandelt de informatieve tekst onderwerpen als rui en verenkleed in detail, maar ook thema's als variatie, verspreiding en gedrag. De 1100 foto's werden zorgvuldig geselecteerd om de vogels zo levensecht mogelijk te portretteren. Dit is van uiterst belang wil men de vogels op leeftijd en geslacht determineren. Dick Forsman, roofvogelspecialist van wereldformaat, heeft extra aandacht besteed aan de verschillende geografische vormen en hybridisatie van soorten. Verder verschaft de auteur per soort een beschrijving van de variatie, verspreiding, gedrag, soortdeterminatie, rui, geslachtsbepaling en verwijst naar gelijkende soorten. In een gedetailleerde beschrijving wordt verder ingegaan op de verenkleden van juveniele, oudere onvolwassen vogels (overgangskleden), adulte exemplaren en dit voor beide geslachten. Dit handboek mag eenvoudig weg niet ontbreken in de bibliotheek van een vogelaar die zich au sérieux neemt.

Grosscurt A., 2017. Plantengallen, KNNV Uitgeverij, Zeist, 424 blz., ISBN 978 90 5011 603 9, € 49,95.

Een gal is een abnormale groei die door een gastheer wordt geproduceerd in reactie op de aanwezigheid van een ander organisme. Wanneer de gastheer een plant is spreken we van plantengallen. De gal kan worden veroorzaakt door insecten en ook door planten, bacteriën of schimmels. In dit omvangrijke naslagwerk worden ruim 400 gallensoorten besproken. Naast de beschrijving vermeldt de auteur ook het nut van de plantengallen, hoe ze gevormd worden en welke milieufactoren een rol spelen bij de totstandkoming. De galverwekkers werden per groep ingedeeld. Op de ruim 1400 hoogwaardige foto's zijn de typische details te zien die tot de determinatie bijdragen alsook allerlei vormvariaties. Dit boek, dat zich niet alleen tot specialisten richt, verschaft informatie over de geschiedenis, biologie en ecologie van gallen en over de planten waarop ze voorkomen. Het boek bevat een interessante literatuurlijst, een verklarende woordenlijst, en registers voor synoniemen, Nederlandse namen en waardplanten met de daarop voorkomende soorten. De auteur, een eminente onderzoeker en ervaren fotograaf, heeft zich de laatste tien jaren toegelegd op plantengallen.

Vinicombe K., Harris A. & Tucker L., 2017. Vogeldeterminatie, ontdek de verschillen tussen vergelijkbare soorten vogels, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 394 blz., ISBN 978 9 021 56625 2, € 29.99.

De titel laat al verstaan dat het niet om een gewone determinatiegids gaat. Dit naslagwerk richt zich eerder tot doorwinterde ornithologen of ambitieuze vogelkijkers. Het boek biedt de mogelijkheid eerder moeilijk te determineren of verwarbare soorten op naam te brengen. Deze gids is bij onze buren al langer erg populair en hij werd intussen reeds in verscheidene talen uitgebracht. Een recente Nederlandstalige versie ontbrak nog. Hier werd in 2015 aan verholpen, wanneer deze editie voor het eerst in het Nederlands werd uitgebracht. De prijs is inmiddels ongewijzigd gebleven. De allereerste, Engelstalige versie van dit werk, de Macmillan Field Guide to Bird Identification, verschenen in 1989, kende onmiddellijk een groot succes. In 1991 kwam een Nederlandstalige versie onder de titel Vogeldeterminatie. Handboek voor het determineren van vogels op de markt. Deze determinatiegids onderscheidt zich door een totaal nieuwe aanpak: het was niet de betrachting van de auteurs om alle soorten te behandelen maar enkel deze die in het veld kunnen verward worden of

waarvan de determinatie problemen kan opleveren, zelfs voor specialisten. In een klassieke vogelgids is dit ondenkbaar bij gebrek aan plaats. Sinds het begin van de jaren 1990 is de Macmillan een must. Intussen zijn de identificatiecriteria geëvolueerd en is het aantal soorten en ondersoorten ten gevolge van taxonomische herzieningen toegenomen. Dankzij de digitale fotografie werpen we nu een totaal andere blik op vogels. Ook al is er de laatste decennia een tendens ontstaan om uiterst nauwkeurig de kleinste details van het verenkleed te bekijken, toch laat deze papieren gids ons toch toe 'moeilijke' soorten, ook al worden ze geregeld waargenomen, op het terrein en van op afstand te determineren. Het opzet van dit boek is niet de zeldzaamste soorten in de kijker te stellen. Een eerste indruk, het postuur, de vorm, de vlucht, het gedrag, kleur en geluid zijn erg belangrijk en vormen de jizz. Verscheidene illustraties uit de eerste Engelstalige versie(s) werden hernomen maar intussen werden andere bijgewerkt of vernieuwd. De teksten zijn duidelijk en begrijpelijk geschreven. In deze gids treft u eveneens gegevens aan over de status en de populatieaantallen ven de besproken soorten, of het nu gaat om weinig talrijk voorkomende broedvogels, toevallige doortrekkers of soorten die van hun trekroute zijn afgeweken of hier toevallig zijn terecht gekomen.

Kooijmans J.L., 2017. Zoogdieren verrassend vlakbij, KNNV Uitgeverij, Zeist, 208 blz,, ISBN 978 90 50115 98 8, € 14,95.

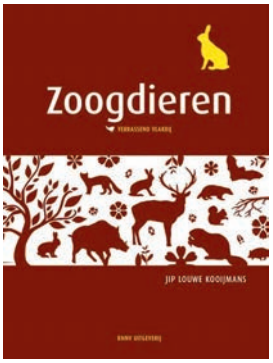

Onder de noemer zoogdieren gaan tal van soorten schuil, van klein, heel klein tot groot. Ze zijn niet allemaal even gemakkelijk waarneembaar en dat werkt wel eens frustrerend. Om meer kans te maken ze te kunnen waarnemen, helpt het hun gedrag beter te kennen. Deze handige gids is daarbij een onmisbare hulp. De gids bevat, naast telkens een korte soortbeschrijving, heel wat leuke wetenswaardigheden, informatie die de determinatie vereenvoudigt en tips die waarnemingen in de hand kunnen werken. Verder verneem je welke zoogdieren wanneer kunnen worden waargenomen. Voor wie wenst is er extra ruimte voor eigen notities en schetsen.

Kemperink M., 2017. Bijen & Hommels verrassend vlakbij, KNNV Uitgeverij, Zeist, 208 blz, ISBN 978 90 50116 10 7, € 14,95.

Wist u dat er in Nederland maar liefst 360 bijensoorten voorkomen? Eén daarvan is de honingbij, ons wel bekend, maar wat weten we over de andere 359 soorten? Bijen zijn levensbelangrijk en elke soort heeft haar eigen leefwijze en een unieke voorkeur voor welbepaalde bloemen, soms één enkele soort. In deze natuurgids maken we kennis met de 38 meest voorkomende soorten die we in onze tuin kunnen aantreffen. We vernemen hoe ze leven, hoe en waar ze hun nest bouwen… Kortom, het boek nodigt uit om naar buiten te treden en de ogen goed open te houden. Naast informatie over de bijen, determinatietips een nog veel meer, vernemen we ook hoe we de bijen een handje kunnen toesteken.

We delen in de rouw van

• Mevrouw Monika Sormann, kinderen en kleinkinderen bij het overlijden van haar partner en hun (groot)vader Jean De La Fonteyne, geboren te Mechelen op 8 september 1940 en thuis overleden op 15 juli 2017. Jean was jarenlang dagelijks in de weer voor Bos t'Ename waarvan hij conservator beheer was en voor Natuurpunt Oudenaarde waarvan hij stichter-voorzitter was.

We delen in de vreugde van

• Klaar Vander Vennet en Tijs Naessens bij de geboorte van hun dochtertje Mies, zusje van Raf, kleinkinderen van Michel Vander Vennet en Claire Colpaert.

4-2017 15de jaargang nr. 4 oktober-november-december 2017
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Meander

Zaterdag 18 november 2017 Dag van de Natuur

- ***Afdeling Groot Zingem***
  Beheerwerken in Grootmeers te Zingem
- ***Kern Rondom Burreken***
  Werken in het Burreken
- ***Afdeling Deinze-Zulte***
  Samen een bos planten
- ***Afdeling Ronse***
  Boomplanting in het geboortebos
- ***Afdeling Zwalmvallei***
  Werkdag Middenloop Zwalm en Perlinkvallei

Alle info in de kalender

4 november 2017 om 20u in Ter Wilgen, Poelstraat 70, Deinze

"Met Karel, Alma en Annemie op zoek naar de Big Five in Zuid-Afrika"

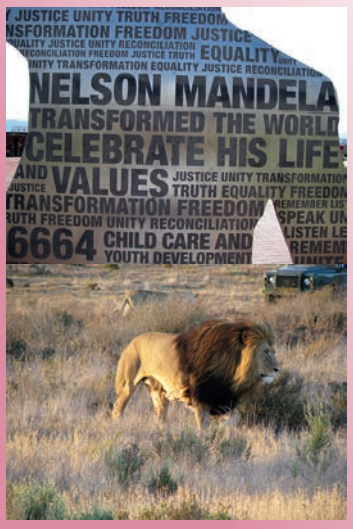

Eind 2016 trok ons bekend trio op reis door Zuid-Afrika. Naast de klassieke 'Big Five' zagen ze ook veel vogels, planten en prachtige landschappen. Maar ook aan het sociale aspect van dit land gingen ze niet voorbij. Wil je ook weten wat Zuid-Afrikanen bedoelen met een bobbejaan, een skoorsteenveër, een seekoei of een suikerbos? Kom dan zeker langs en geniet van de prachtige beelden van deze boeiende reis. De inkom voor deze boeiende powerpointvoorstelling bedraagt 2,5 euro/pp. De voorstelling wordt gebracht als een gezamenlijk initiatief van NP Deinze-Zulte en NP Schelde-Leie.

